

Regionalne Centrum Polityki Społecznej w Łodzi
Jednostka organizacyjna Samorządu Województwa Łódzkiego

91-302 Łódź, ul. Snycerska 8, tel. 42 203 48 00,
e-mail: info@rcpslodz.pl, <https://rcpslodz.pl>

Realizacja programu „Posiłek w szkole i w domu” w województwie łódzkim w 2024 roku

Marta Beczkowska

Edyta Żmurkow

Wydział ds. Badań i Analiz

Regionalne Centrum Polityki Społecznej w Łodzi

ŁÓDŹ 2025

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Spis treści

Wprowadzenie.....	3
1. Założenia programu „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2024-2028.....	5
2. Wsparcie udzielane w ramach Programu.....	9
2.1. Pomoc w formie posiłku.....	11
2.2. Baza żywieniowa i dowożenie posiłków.....	18
2.3. Zasiłki celowe i świadczenia rzeczowe.....	22
3. Finansowanie i koszty organizacji wsparcia.....	25
4. Analiza przestrzenna wsparcia w formie posiłku.....	31
5. Inne formy pomocy żywnościowej w Polsce.....	34
Podsumowanie.....	37
Spis źródeł.....	40
Spis rysunków.....	41
Spis tabel.....	42

Wprowadzenie

Wieloletni program rządowy „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2024-2028 jest głównym filarem systemu pomocy żywnościowej w Polsce. Inicjatywa ta ma wieloletnią tradycję. Edycja przewidziana na lata 2024-2028 stanowi kontynuację programu o tej samej nazwie realizowanego w latach 2019-2023, który to z kolei zastąpił¹ obowiązujący wcześniej wieloletni program wspierania finansowego gmin w zakresie dożywiania "Pomoc państwa w zakresie dożywiania" na lata 2014-2020.

Program przewiduje wsparcie finansowe gmin w udzieleniu pomocy w formie posiłku, świadczenia pieniężnego w postaci zasiłku celowego na zakup posiłku lub żywności albo świadczenia rzeczowego w postaci produktów żywnościowych. Pomoc skierowana jest zarówno do dzieci, które wychowują się w rodzinach znajdujących się w trudnej sytuacji, jak i do osób dorosłych, w tym starszych, niepełnosprawnych, o niskich dochodach oraz zagrożonych wykluczeniem społecznym. Celem Programu jest również zapewnienie wsparcia finansowego organom prowadzącym publiczne szkoły podstawowe, w tym szkołom artystycznym realizującym kształcenie ogólne w zakresie szkoły podstawowej, w organizacji stołówek oraz miejsc spożywania posiłków w szkołach².

Poniższe opracowanie stanowi podsumowanie realizacji programu „Posiłek w szkole i w domu” w 2024 r. na terenie województwa łódzkiego w ujęciu podmiotowym i przestrzennym. Analizie poddano dane dotyczące form i zakresu pomocy oraz osób korzystających ze wsparcia w ramach Programu w przekroju jednostek samorządu terytorialnego szczebla lokalnego w regionie.

W pierwszym rozdziale niniejszego raportu przedstawiono założenia programu „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2024-2028. Rozdział drugi zawiera szczegółową analizę wsparcia udzielonego w ramach Programu w województwie łódzkim w 2024 roku z uwzględnieniem liczby i struktury osób korzystających z poszczególnych form pomocy. W części tej zidentyfikowano również bazę żywieniową wykorzystywaną w ramach realizacji Programu oraz określono skalę dowożenia posiłków do beneficjentów w regionie. W rozdziale trzecim omówiono finansowanie i koszty organizacji wsparcia żywieniowego. W celu wykazania występowania zależności przestrzennych między jednostkami samorządu terytorialnego

---

¹ Z dniem 1 stycznia 2019 roku.

² Uchwała Nr 149 Rady Ministrów z dnia 23 sierpnia 2023 r. w sprawie ustanowienia wieloletniego rządowego programu „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2024–2028 (Monitor Polski z 2023 r. poz. 881).

w zakresie udziału osób korzystających z darmowego posiłku w ogóle ludności, w rozdziale czwartym przeprowadzono analizę występowania autokorelacji przestrzennej. Ostatni, piąty rozdział opracowania, zawiera krótki przegląd wybranych form pomocy żywnościowej poza programem „Posiłek w szkole i w domu” funkcjonujących w Polsce. Opracowanie zakończono podsumowaniem najważniejszych wniosków wynikających z raportu.

1. Założenia programu „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2024-2028

Wieloletni rządowy program „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2024–2028 jest centralnym instrumentem polityki państwa w zakresie niwelowania zjawiska niedożywienia oraz promowania prozdrowotnych wzorców konsumpcji wśród dzieci, młodzieży i osób dorosłych.

Celem Programu jest ograniczenie zjawiska niedożywienia dzieci i młodzieży z rodzin o niskich dochodach lub znajdujących się w trudnej sytuacji oraz objęcie pomocą osób dorosłych, w szczególności samotnych, w podeszłym wieku, chorych lub niepełnosprawnych. Realizacja Programu ma służyć także poprawie stanu zdrowia dzieci i młodzieży oraz kształtowaniu właściwych nawyków żywieniowych³.

Źródłem jego finansowania są środki budżetu państwa przyznawane gminom na organizację wsparcia w ramach dotacji celowej oraz środki własne gmin. Ogólna kwota środków z budżetu państwa przewidziana w całym okresie realizacji Programu wyniesie 2.750.000 tys. zł (550 mln zł rocznie).

W ramach Programu „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2024-2028 opracowane zostały 3 moduły:

1. Moduł dla dzieci i młodzieży,
2. Moduł dla dorosłych,
3. Moduł organizacji stołówek oraz miejsc spożywania posiłków w szkołach.

Wsparcie w ramach modułów 1 i 2

W ramach modułu 1 i 2 wsparciem obejmowane są dzieci do czasu podjęcia nauki w szkole podstawowej, uczniowie do czasu ukończenia szkoły ponadpodstawowej oraz inne osoby i rodziny znajdujące się w trudnej sytuacji życiowej, wymienione w art. 7 ustawy z 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, które wymagają wsparcia m.in. z powodu wieku, niepełnosprawności, choroby, wielodzietności, ubóstwa, bezrobocia czy bezdomności⁴.

³ Źródło: <https://gops.swiatki.pl/realizacja-programu-posilek-w-szkole-i-w-domu-na-lata-2024-2028> [19.12.2025].

⁴ Pomocy społecznej udziela się osobom i rodzinom w szczególności z powodu:

1) ubóstwa; 2) sieroctwa; 3) bezdomności; 4) bezrobocia; 5) niepełnosprawności; 6) długotrwałej lub ciężkiej choroby; 7) przemocy domowej; 7a) potrzeby ochrony ofiar handlu ludźmi; 8) potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności; 9) bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych; 10) (uchylony); 11) trudności w integracji cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy udzielone w związku z okolicznością, o której mowa w art. 159 ust. 1 pkt 1 lit. c

Pomoc udzielana w module 1 i 2 obejmuje następujące formy wsparcia:

- 1) darmowy posiłek (w tym umożliwienie spożywania przez uczniów gorącego posiłku przygotowanego w stołówce szkolnej),
- 2) świadczenie pieniężne na zakup posiłku lub żywności,
- 3) świadczenie rzeczowe w postaci artykułów żywnościowych.

Darmowe posiłki stanowią podstawowy rodzaj wsparcia udzielanego w ramach Programu. Są to zarówno posiłki wydawane w placówkach prowadzących dożywianie, jak i dowożone bezpośrednio do domów osób objętych wsparciem. Pomoc w formie zasiłku celowego lub artykułów żywnościowych przyznawana jest natomiast w sytuacji braku możliwości zapewnienia gorącego posiłku lub gdy zapewnienie pomocy w tej formie jest nieuzasadnione z uwagi na sytuację osobistą lub rodzinną.

Do skorzystania z powyższej pomocy uprawnione są osoby i rodziny, które spełniają warunki otrzymania pomocy wskazane w ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej oraz których dochód nie przekracza 200% kryterium dochodowego uprawniającego do świadczeń z pomocy społecznej⁵ (w 2024 roku kwoty te wyniosły odpowiednio 1 552 zł w przypadku osoby samotnie gospodarującej i 1 200 zł na osobę w rodzinie). Dopuszczalna jest również sytuacja, w której gmina podwyższa w drodze uchwały kryterium dochodowe kwalifikujące do otrzymania pomocy z Programu na swoim terenie (np. do poziomu 250%), wprowadzając przy tym częściową odpłatność za dofinansowane posiłki (np. pokrycie 50% kosztów)⁶.

Wsparcie w ramach Programu udzielane jest na podstawie wniosku składanego przez beneficjenta w ośrodku pomocy społecznej. Przyznanie pomocy (tj. finansowanie posiłków przez gminę lub udzielenie świadczenia pieniężnego lub rzeczowego) następuje w drodze decyzji administracyjnej. Warunkiem jej wydania jest przeprowadzenie przez pracownika socjalnego wywiadu środowiskowego w miejscu zamieszkania wnioskodawcy w celu ustalenia faktycznej sytuacji rodziny. Niemniej jednak, w szczególnie uzasadnionych przypadkach, gdy uczeń albo dziecko nie spełnia wymagań uprawniających do otrzymania wsparcia w ramach Programu, ale wyraża chęć zjedzenia posiłku w placówce oświatowej

---

lub d ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach; 12) trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego; 13) alkoholizmu lub narkomanii; 14) zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej; 15) klęski żywiołowej lub ekologicznej.” Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2025 r. poz. 1214, 1302).

⁵ Zgodnie z art. 8 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej.

⁶ Źródło: <https://www.infor.pl/prawo/novosci-prawne/7036651,tych-oplat-wbrew-powszechniej-praktyce-szkoly-i-przedszkola-nie-moga-pobierac-od-rodzicow-w-roku-szkolnym-20252026-wazna-informacja-dla-rodzicow-uczniow-i-przedszkolakow-rozpoczynajacych-rok-szkolny.html> [29.12.2025].

i wymaga pomocy w tej postaci, dyrektor szkoły lub przedszkola jest zobowiązany poinformować ośrodek pomocy społecznej o potrzebie udzielenia takiej pomocy. Posiłki dla dzieci i uczniów wskazanych przez dyrektora szkoły lub przedszkola finansowane są bez wydawania decyzji administracyjnej i ustalania sytuacji rodziny w drodze rodzinnego wywiadu środowiskowego, przy czym pomoc ta ma charakter wyłącznie doraźny⁷.

Za realizację zadań wynikających z modułów I i II Programu odpowiada minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego.

Wsparcie w ramach modułu 3

Poza pomocą żywnościową kierowaną bezpośrednio do osób wymagających wsparcia, program „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2024-2028 przewiduje również wsparcie finansowe dla gmin na tworzenie warunków umożliwiających spożywanie przez uczniów posiłku w trakcie pobytu w szkole, w tym na poprawę standardu już działających stołówek lub organizację nowych miejsc przeznaczonych do spożywania posiłków. Działanie to ma na celu wzmocnienie opiekuńczej funkcji szkół podstawowych i jest szczególnie istotne z punktu widzenia ciężącego na tych placówkach obowiązku zapewnienia uczniom co najmniej jednego gorącego posiłku w ciągu dnia. Obowiązek taki wprowadzony został z dniem 1 września 2022 roku i dotyczy wszystkich publicznych szkół podstawowych (z wyjątkiem szkół dla dorosłych), w tym zorganizowanych w zespołach szkół, specjalnych ośrodkach szkolno-wychowawczych, młodzieżowych ośrodkach wychowawczych i młodzieżowych ośrodkach socjoterapii, a także szkół artystycznych realizujących kształcenie ogólne w zakresie szkoły podstawowej. Niemniej jednak, nałożenie powyższego obowiązku na szkoły nie oznacza konieczności posiadania kuchni i stołówki przez każdą ze szkół – w celu jego dopełnienia szkoła może również korzystać z usług zewnętrznej firmy cateringowej albo zawrzeć w tym przedmiocie porozumienie z inną szkołą (i korzystać z jej infrastruktury w tym zakresie)⁸.

Wprowadzenie obowiązku zapewnienia uczniom możliwości zjedzenia gorącego posiłku w ciągu dnia wiązało się również z realizacją funkcji profilaktycznej szkół podstawowych. Działanie to wynikało z potrzeby kształtowania prawidłowych nawyków żywieniowych wśród

---

⁷ Źródło: https://mgopsbialapiska.pl/strona-2591-posilek_w_szkole_i_w_domu_w_2025_roku.html [29.12.2025].

⁸ Źródło: <https://www.infor.pl/prawo/nawosci-prawne/7036651,tych-oplat-wbrew-powszechnej-praktyce-szkoly-i-przedszkola-nie-moga-pobierac-od-rodzicow-w-roku-szkolnym-20252026-wazna-informacja-dla-rodzicow-uczniow-i-przedszkolakow-rozpoczynajacych-rok-szkolny.html> [29.12.2025].

dzieci w młodszym wieku szkolnym, w szczególności w związku z niebagatelnym znaczeniem takiego posiłku dla prawidłowego rozwoju dziecka oraz narastającym problemem nadwagi i otyłości wśród dzieci. Jak wskazano w uzasadnieniu projektu ustawy wprowadzającej powyższy obowiązek, tj. ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe: „W okresie wzrostu i rozwoju organizmu właściwe żywienie wpływa nie tylko na stan zdrowia i funkcje poznawcze, lecz pomaga także chronić organizm przed poważnymi konsekwencjami zdrowotnymi w późniejszym okresie. Zbilansowany i gorący posiłek jest istotny dla racjonalnego odżywiania uczniów. Ponadto, prawidłowe nawyki żywieniowe najczęściej kształtują się w młodym wieku”⁹.

W związku z powyższym, w ramach modułu 3 programu „Posiłek w szkole i w domu”, organy prowadzące szkoły mogą składać wnioski o dofinansowanie następujących działań¹⁰:

- doposażenie i poprawę standardu funkcjonujących stołówek (własna kuchnia i jadalnia) lub doposażenie stołówek, które obecnie nie funkcjonują, tak aby mogły zostać uruchomione lub stworzenie nowych stołówek,
- wsparcie w zakresie adaptacji i wyposażenia pomieszczeń przeznaczonych do spożywania posiłków, tzw. jadalni.

Wsparcia dla danej szkoły udziela się w ramach tylko jednego działania.

Realizacja ww. działań może być prowadzona w formie zakupu:

- 1) usług remontowo-adaptacyjnych służących poprawie standardu funkcjonowania stołówek szkolnych lub miejsc spożywania posiłków;
- 2) niezbędnego wyposażenia kuchni w stołówkach szkolnych, w tym w szczególności:
  - a) stanowisk mycia rąk – m.in. umywalka z instalacją ciepłej i zimnej wody,
  - b) stanowisk sporządzania potraw i napojów – m.in. stoły produkcyjne, trzony kuchenne z piekarnikami, zlewozmywaki z instalacją zimnej i ciepłej wody, zestawy garnków i innych naczyń kuchennych, zestawy noży kuchennych, chłodziarka z zamrażarką, zmywarka do naczyń, piec konwekcyjno-parowy lub piekarnik z termoobiegiem, naświetlacz do jaj, robot kuchenny wieloczynnościowy,

---

⁹ Źródło: <https://www.rynekzdrowia.pl/Finanse-i-zarzadzanie/Oplaty-sa-a-nie-moze-ich-byc-Orzeczenie-ws-szkol-i-przedszkoli-nie-pozostawia-watpliwosci,275165,1.html> [19.12.2025].

¹⁰ Źródło: <https://www.gov.pl/web/edukacja/posilek-w-szkole-i-w-domu-modul-3> [29.12.2025].

c) stanowisk obróbki wstępnej brudnej – m.in. zlewozmywak z instalacją zimnej i ciepłej wody, stoły produkcyjne ze stali nierdzewnej, drobny sprzęt kuchenny, urządzenia do rozdrabniania warzyw i owoców, krajalnice z przystawkami, stanowisko produkcji potraw z mięsa, stanowisko produkcji ciast,

d) stanowisk obróbki cieplnej – m.in. zlewozmywak z instalacją zimnej i ciepłej wody, piec konwekcyjno-parowy lub piekarnik z termoobiegiem, taborety podgrzewcze, trzony kuchenne z wyciągami, patelnie elektryczne,

e) stanowisk ekspedycji potraw i napojów – m.in. stół do ekspedycji potraw, podgrzewacze do potraw i talerzy, pojemniki i termosy gastronomiczne,

f) stanowisk mycia naczyń – m.in. zlewozmywak z instalacją zimnej i ciepłej wody, pojemnik na odpadki, zmywarka do naczyń, sprzęt do dezynfekcji;

3) niezbędnego wyposażenia miejsc spożywania posiłków, w szczególności stołów, krzeseł, zastawy stołowej, tac, koszy na odpady, termosów gastronomicznych.

Za realizację modułu 3 odpowiada Minister Edukacji Narodowej.

2. Wsparcie udzielane w ramach Programu

W 2024 roku wsparciem w ramach programu „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2024-2028 objęto **ponad 44,3 tys. mieszkańców województwa łódzkiego**¹¹. Zdecydowana większość korzystających z pomocy – blisko 65% – to mieszkańcy miast, a jedynie 35% beneficjentów stanowiły osoby mieszkające na wsi. Sytuacja ta spowodowana jest wyraźną przewagą mieszkańców miast wśród reprezentantów najliczniejszej grupy objętej wsparciem w ramach Programu, tj. wśród **osób otrzymujących pomoc na podstawie art. 7 ustawy o pomocy społecznej** (m.in. osób starszych, długotrwale chorych, niepełnosprawnych, bezrobotnych, zmagających się z ubóstwem lub zagrożonych wykluczeniem społecznym z innych przyczyn) (

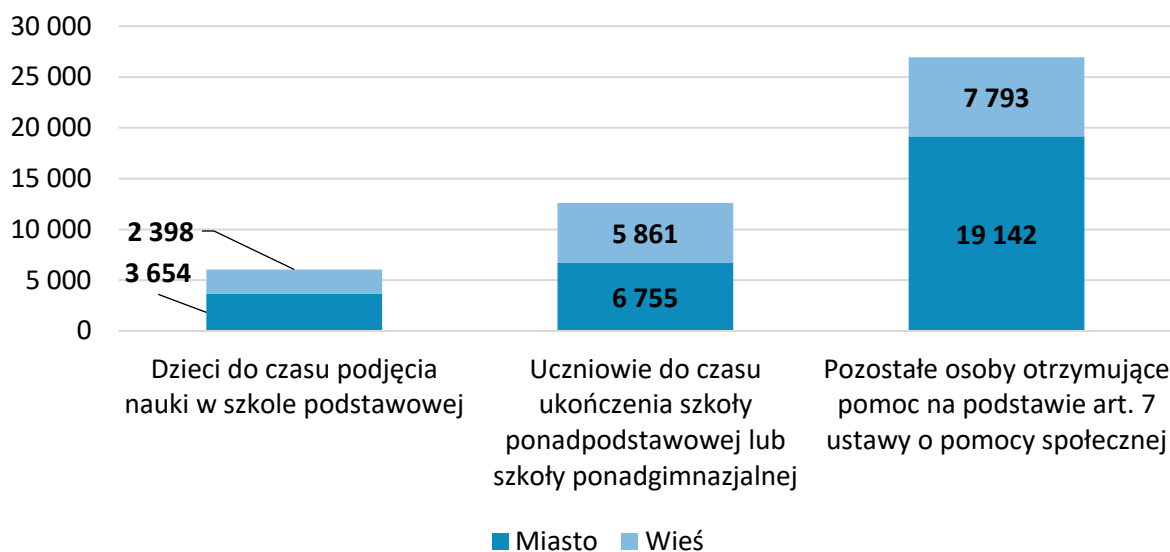
---

¹¹ Osoby objęte wsparciem nie są kategorią równoważną w stosunku do osób, którym przyznano określone świadczenie. O ile w przypadku posiłku osoba z przyznanym świadczeniem jest równocześnie osobą objętą wsparciem (spożywającą posiłek), to w przypadku zasiłków celowych i świadczeń rzeczowych osoby objęte rzeczywistym wsparciem mogą stanowić większą zbiorowość (są to członkowie rodzin osób, którym przyznano świadczenie decyzją administracyjną).

Rysunek 1). Łącznie w 2024 roku ze wsparcia w ramach Programu skorzystało blisko **27,0 tys. osób** należących do powyższej grupy, co stanowiło **61% beneficjentów Programu**¹².

Jednocześnie warto zaznaczyć, że dominującą formą pomocy w przypadku omawianej grupy były zasiłki celowe na zakup żywności (ponad 95% osób otrzymało ten rodzaj wsparcia), podczas gdy pozostałe świadczenia stanowiły marginalny odsetek.

Rysunek 1. Liczba osób korzystających ze wsparcia w ramach programu „Posiłek w szkole i w domu” w województwie łódzkim w 2024 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdania z realizacji programu "Posiłek w szkole i w domu" za 2024 r. dla województwa łódzkiego.

Kolejną pod względem liczebności grupą otrzymującą wsparcie są uczniowie szkół podstawowych oraz ponadpodstawowych lub ponadgimnazjalnych (do czasu ich ukończenia). W 2024 roku w województwie łódzkim pomoc w ramach Programu otrzymało ponad **12,6 tys. dzieci i młodzieży szkolnej (ponad 28% wszystkich beneficjentów)**.

Najmniej liczną grupę odbiorców wsparcia stanowiły natomiast **dzieci do czasu podjęcia nauki w szkole podstawowej** (niewiele ponad **6,0 tys. osób**; niespełna **14%** korzystających z Programu).

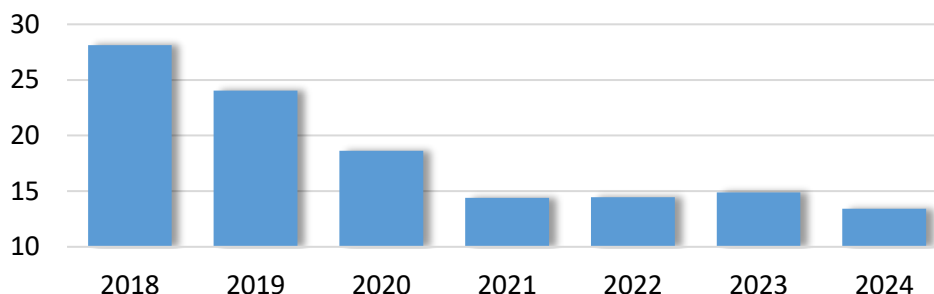
¹² Podane wartości nie sumują się do 100%, ponieważ jedna osoba mogła zostać uwzględniona w więcej niż jednej grupie beneficjentów (np. uczeń szkoły podstawowej objęty wsparciem w oparciu o kryteria wskazane w art. 7 ustawy o pomocy społecznej).

W kolejnych podrozdziałach niniejszego opracowania zaprezentowano pogłębione informacje na temat poszczególnych grup korzystających oraz form wsparcia realizowanych w ramach Programu.

2.1. Pomoc w formie posiłku

Z danych przekazywanych przez ośrodki pomocy społecznej w ramach sprawozdawczości krajowej w zakresie udzielonych świadczeń pomocy społecznej – pieniężnych, w naturze i usługach (sprawozdanie MRiPS-03) wynika, że w 2024 roku w województwie łódzkim **wsparciem w formie posiłku objęto łącznie ponad 13,4 tys. osób** (około 26,0% osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej). Liczba osób korzystających z darmowych posiłków była w ostatnich czterech latach o wiele niższa, niż miało to miejsce przed wystąpieniem pandemii COVID-19 (średnio o połowę). W samym tylko 2024 roku było ich mniej o blisko 1,5 tys. w porównaniu do roku poprzedniego. Należy podejrzewać, że ograniczenie świadczenia usług społecznych w okresie pandemii, w tym również w postaci darmowego posiłku, przełożyło się na trwałą rezygnację części osób z korzystania z powyższej formy wsparcia.

Rysunek 2. Liczba osób korzystających z posiłku w województwie łódzkim w latach 2018-2024 (tys. osób)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań MRiPS-03 za lata 2018-2024.

Niemal wszystkie osoby korzystające z posiłku w regionie (97,0%) zostały objęte wsparciem w ramach programu „**Posiłek w szkole i w domu**” na lata **2024-2028**¹³. Pomoc w tej formie otrzymało **blisko 13,0 tys. osób**, w tym prawie **6,3 tys. mieszkańców wsi**. W efekcie w 2024 roku wsparciem objęto niemal **7,3 tys. rodzin z województwa łódzkiego** liczących

¹³ Na podstawie sprawozdania z realizacji programu "Posiłek w szkole i w domu" za 2024 r. dla województwa łódzkiego.

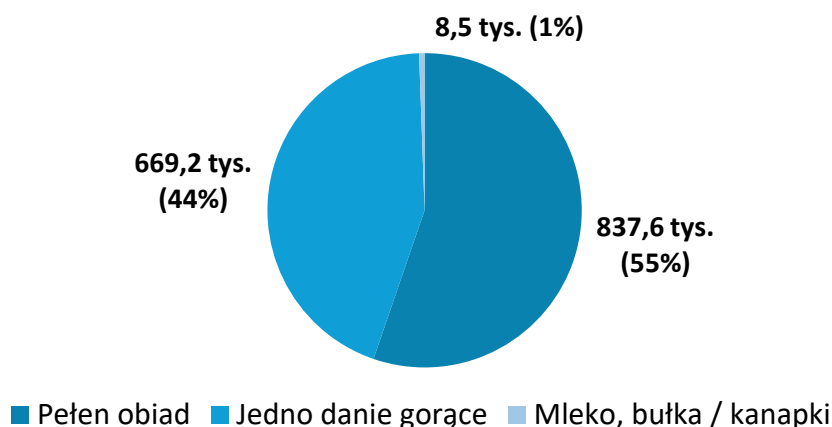
łącznie 27,0 tys. osób (w tym prawie 3,2 tys. rodzin zamieszkujących tereny wiejskie, w których żyło niemal 13,9 tys. osób).

Osoby otrzymujące darmowy posiłek w ramach Programu pochodziły z niemal wszystkich gmin (97%) województwa łódzkiego. Tylko w 5 jednostkach nie odnotowano korzystania z tego rodzaju wsparcia. Sytuacja taka miała miejsce w następujących gminach: Kleszczów (powiat bełchatowski), Ksawerów (powiat pabianicki) oraz Głuchów, Nowy Kawęczyn i Słupia (wszystkie z powiatu skierniewickiego).

Osoby objęte Programem w większości korzystały z posiłku w formie pełnego obiadu (59,0%; 7,6 tys. osób) lub jednego gorącego dania (42,0%; 5,5 tys. osób), a jedynie sporadycznie z posiłków w formie jedynie mleka oraz bułki/kanapki (niespełna 1,0%; 82 osoby)¹⁴.

W efekcie realizacji Programu w 2024 roku w województwie łódzkim wydano ponad **1,5 mln posiłków** o łącznej wartości **12,0 mln złotych** (przy czym z Programu dofinansowano ponad połowę tych kosztów).

Rysunek 3. Liczba posiłków wydanych w ramach programu „Posiłek w szkole i w domu” w województwie łódzkim w 2024 roku w podziale na rodzaj posiłku (w tys.)

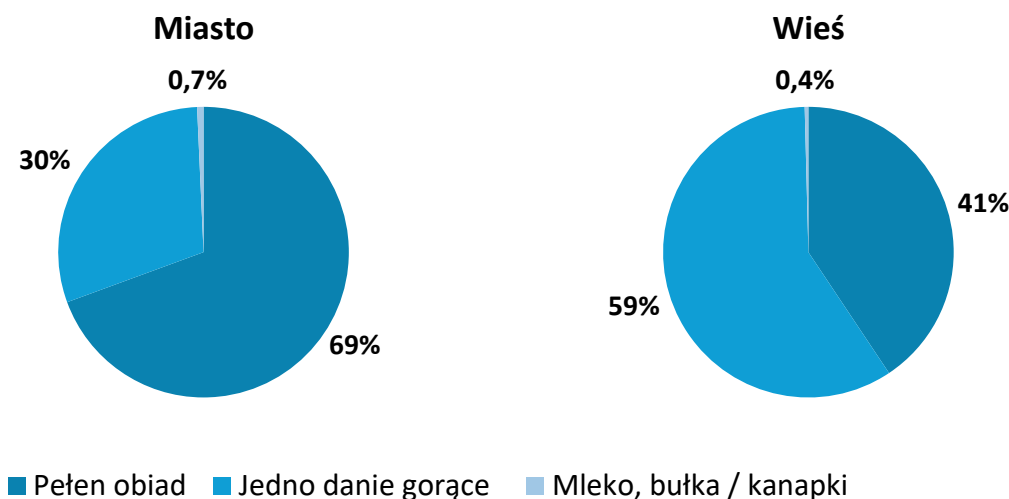
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdania z realizacji programu "Posiłek w szkole i w domu" za 2024 r. dla województwa łódzkiego.

Wśród wszystkich osób korzystających ze wsparcia w ramach Programu podobną część stanowili **mieszkańcy miast (52,0%) i wsi (48,0%)**. Istotnie różniła się natomiast struktura udzielanego wsparcia pod względem formy i standardu wydawanych posiłków – **w ośrodkach miejskich** o wiele częściej korzystano z pełnego, dwudaniowego obiadu (stanowił on blisko

¹⁴ Podane odsetki nie sumują się do 100%, ponieważ jedna osoba mogła zostać objęta pomocą w różnej formie.

70% wydawanych posiłków), podczas gdy **na terenach wiejskich** większość świadczeń (około 60%) realizowanych było w formie jednego gorącego dania.

Rysunek 4. Struktura posiłków wydanych w ramach programu „Posiłek w szkole i w domu” w województwie łódzkim w 2024 roku w miastach i na wsiach (w tys.)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdania z realizacji programu "Posiłek w szkole i w domu" za 2024 r. dla województwa łódzkiego.

Istnieje kilka przyczyn wyjaśniających istnienie powyższych **dysproporcji w rodzajach posiłków między ośrodkami miejskimi a terenami wiejskimi**. Pierwszą z nich jest konstrukcja finansowa Programu oraz wynikające z niej obciążenia dla budżetów gminnych. Program przewiduje bowiem, że dotacja z budżetu państwa może pokryć do 80% kosztów realizacji zadania, podczas gdy gmina musi zapewnić minimum 20% wkładu własnego¹⁵. Jednocześnie opłaty za posiłki wnoszone przez rodziców oraz finansowane w ramach Programu w szkołach publicznych mogą pokrywać wyłącznie koszt surowców zużytych do przygotowania posiłku, czyli tzw. „wsad do kotła”. Wszystkie pozostałe koszty, takie jak wynagrodzenia personelu kuchennego, koszty energii, wody, gazu oraz zakupu środków czystości, obciążają organ prowadzący, czyli gminę¹⁶. W miastach województwa łódzkiego, charakteryzujących się wyższą koncentracją uczniów w placówkach oświatowych, występuje efekt skali. Koszty stałe utrzymania kuchni rozkładają się na większą liczbę posiłków, co czyni przygotowanie pełnego

¹⁵ Źródło: <https://opsal.pl/zadania-realizowane-z-budzetu-panstwa-lub-z-panstowych-funduszy-celowych/realizacja-programu-posilek-w-szkole-i-w-domu-na-lata-2024-2028> [29.12.2025].

¹⁶ Przeznaczenie dochodów z tytułu opłat za wyżywienie pobranych od uczniów i przedszkolaków na podstawie art. 106 ust. 4 ustawy Prawo oświatowe, Regionalna Izba Obrachunkowa w Białymstoku, Białystok, maj 2022.

obiadu relatywnie tańszym w przeliczeniu na osobę. W małych gminach wiejskich, gdzie liczba dzieci korzystających z dożywiania jest niższa, a szkoły są bardziej rozproszone (jeśli na terenie gminy występuje więcej niż jedna placówka), koszt przygotowywania dwudaniowego obiadu może być nieproporcjonalnie wysoki w stosunku do możliwości finansowych samorządu. Przy ograniczonych środkach priorytetem dla gmin wiejskich staje się samo dostarczenie ciepłego, kalorycznego posiłku, a nie dbałość o różnorodność oferty.

Kolejną istotną kwestią jest dostępność odpowiedniego zaplecza. W miastach szkoły podstawowe częściej posiadają wyodrębnione oraz odpowiednio wyposażone i modernizowane kuchnie oraz stołówki (por. podrozdział 2.2), co pozwala na przygotowywanie obiadów „na miejscu”, upraszczając tym samym cały proces i zmniejszając jego koszt. Na terenach wiejskich, pomimo szerokiego wykorzystania środków unijnych na inwestycje w obszarze infrastruktury edukacyjnej, placówki oświatowe częściej nie posiadają własnej kuchni lub dostępna infrastruktura nie spełnia norm pozwalających na przygotowanie posiłków. Gminy te często korzystają z usług zewnętrznych firm cateringowych, co jednak niesie ze sobą pewne trudności logistyczne. W tym przypadku bardziej dogodną formą jest jedno gorące danie, które jest tańsze w transporcie (mniejsza liczba pojemników transportowych, mniejsza objętość ładunku) oraz łatwiejsze do wydania w placówce.

Ponadto, realizacja Programu w województwie łódzkim związana jest również ze specyfiką geograficzną regionu. O ile w Łódzkim Obszarze Metropolitalnym gęstość zaludnienia sprzyja efektywnej dystrybucji posiłków nawet w przypadku ich dowozu, o tyle w powiatach peryferyjnych odległości między szkołami a punktami przygotowania posiłków są znaczne¹⁷. Dotyczy to również dostarczania gorących posiłków osobom starszym i niepełnosprawnym bezpośrednio do miejsca ich zamieszkania. W warunkach wiejskich, gdzie zabudowa jest rozproszona, utrzymanie temperatury dwóch dań (zupy i drugiego dania) w trakcie dostawy jest trudniejsze. Pojedyncze danie lepiej znosi transport w termosach i niejednokrotnie jest łatwiejsze do spożycia przez osoby o ograniczonej sprawności.

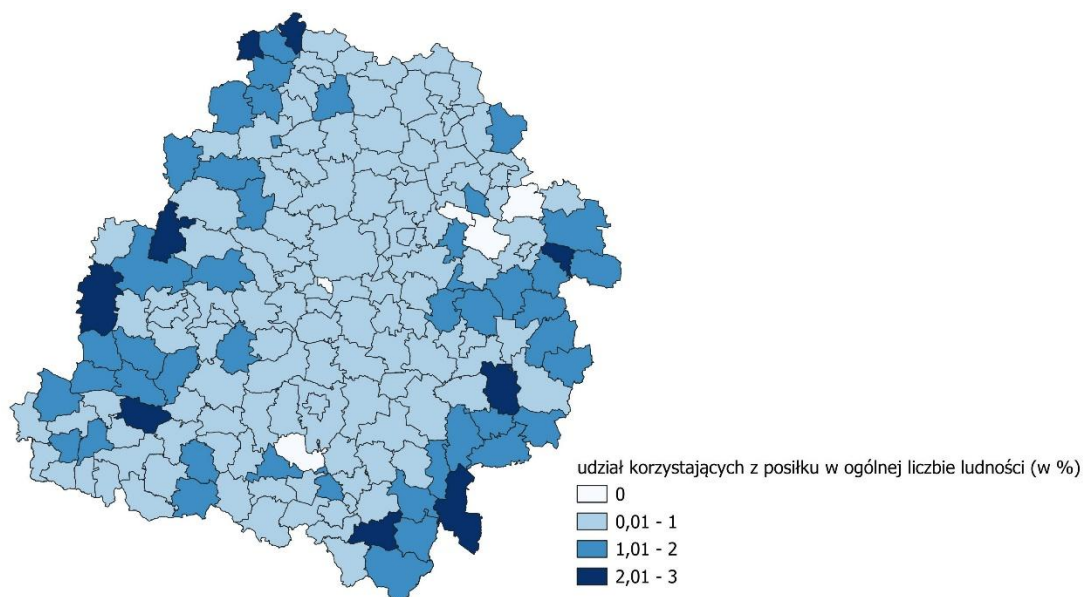
W przeważającej liczbie gmin, na terenie których w 2024 roku odnotowano osoby korzystające z dożywiania w ramach Programu – tj. w 118 z 177 (67% jednostek) – udział osób korzystających z darmowego posiłku wyniósł mniej niż 1% mieszkańców. W co czwartej

---

¹⁷ Łódź 2024. Raport o stanie miasta, Urząd Miasta Łodzi, Departament Strategii i Promocji, Biuro Strategii Miasta, https://bip.uml.lodz.pl/uploads/tx_edgeregisters/525245/15300/BS_p25_120_20250530.pdf [29.12.2025].

gminie województwa łódzkiego z darmowego posiłku skorzystało pomiędzy 1% a 2% ogółu ludności (45 z 177 gmin). Najwięcej, pomiędzy 2% a 3% mieszkańców, skorzystało z darmowego posiłku w następujących 9 gminach (w 5% gmin województwa): Kobile Wielkie, Łanięta, Błaszki, Ostrówek, Przedbórz, Sławno, Dąbrowice, Pęczniew oraz Regnów.

Rysunek 5. Udział osób korzystających z darmowego posiłku w ogólnej liczbie ludności gmin województwa łódzkiego w 2024 r. (w %)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdania z realizacji programu "Posiłek w szkole i w domu" za 2024 r. dla województwa łódzkiego oraz GUS BDL.

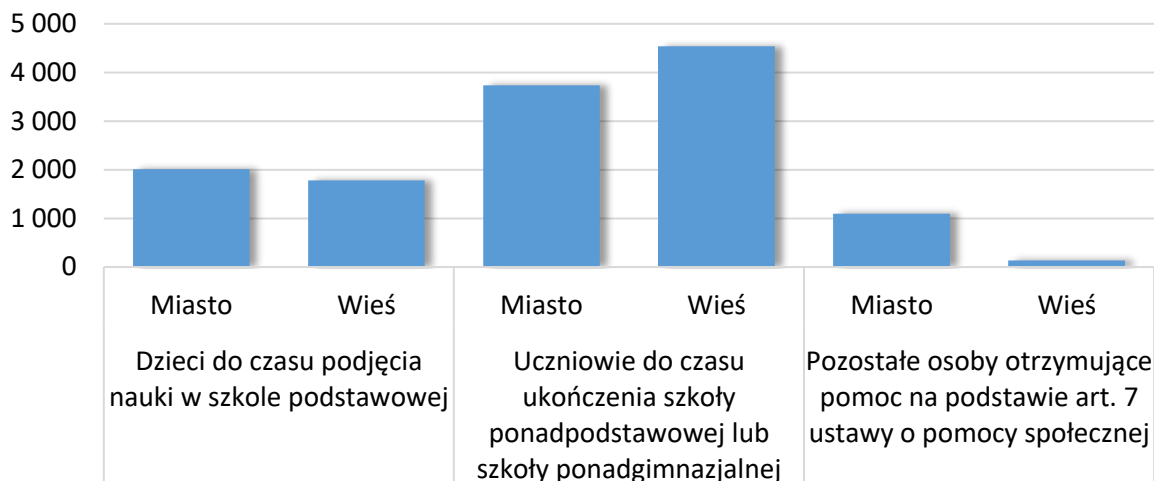
Wśród osób korzystających z posiłków w ramach Programu, **zdecydowaną największą grupę (93,0% osób) stanowią dzieci i młodzież**. W 2024 roku darmowych posiłków (na podstawie wydanej decyzji administracyjnej) udzielono łącznie około **12,0 tys. dzieci**¹⁸, z czego większość – blisko 8,3 tys. osób – to uczniowie do czasu ukończenia szkoły ponadpodstawowej lub szkoły ponadgimnazjalnej, a 3,8 tys. to dzieci do czasu podjęcia nauki w szkole podstawowej. Dodatkowo do liczby tej należy dodać grupę 480 dzieci, które otrzymały pomoc w formie posiłku na wniosek dyrekcji placówki, a zatem bez przeprowadzenia wywiadu środowiskowego oraz bez konieczności wydania decyzji. Dzieciom tym wydano w 2024 roku łącznie 39,1 tys. posiłków.

Pozostałe grupy objęte wsparciem na podstawie art. 7 ustawy o pomocy społecznej, w tym m.in. osoby starsze, niepełnosprawne, bezrobotne czy ubogie, w niewielkim stopniu

¹⁸ Do czasu ukończenia szkoły ponadpodstawowej lub szkoły ponadgimnazjalnej. W podanej liczbie uwzględniono dzieci ze wsparciem przyznany na podstawie decyzji administracyjnej.

korzystały z pomocy w formie darmowego posiłku. Ich liczba w 2024 roku wyniosła **niewiele ponad 1,2 tys. osób**, co stanowi zaledwie **7,0%** korzystających z tego rodzaju wsparcia.

Rysunek 6. Liczba osób korzystających z posiłku (na podstawie wydanej decyzji) w województwie łódzkim w 2024 roku w podziale na grupy odbiorców wsparcia

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdania z realizacji programu "Posiłek w szkole i w domu" za 2024 r. dla województwa łódzkiego.

Analiza liczby osób otrzymujących darmowy posiłek w podziale na poszczególne grupy beneficjentów uwidacznia dysproporcje pomiędzy skalą korzystania z tej formy wsparcia na wsi oraz w mieście. Dotyczy to w szczególności uczniów, wśród których widoczna jest wyraźna nadwyżka osób korzystających z posiłku na wsi¹⁹, a także pozostałych osób otrzymujących wsparcie ze względu na przesłanki wskazane w ustawie o pomocy społecznej (głównie dorosłych), w przypadku których osoby korzystające z posiłku to przede wszystkim mieszkańcy miast.

Pomimo, że dzieci i młodzież stanowią największą grupę obejmowaną wsparciem w formie posiłku, ich liczba systematycznie maleje – **w 2024 roku z posiłków skorzystało o około 1,0 tys. dzieci mniej, niż jeszcze rok wcześniej**. Równocześnie odnotowano nieznaczny **spadek udziału dzieci i młodzieży korzystającej z posiłków w ogólnej liczbie osób poniżej 18 lat**²⁰

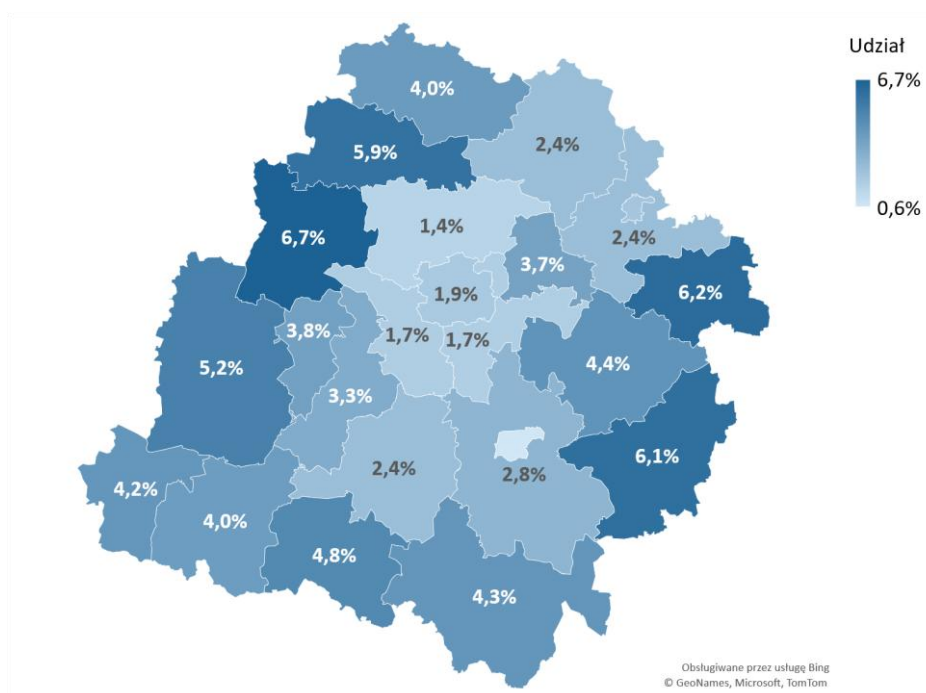
¹⁹ Dotyczy to również dzieci i młodzieży, którym przyznano pomoc w formie posiłku bez przeprowadzenia wywiadu środowiskowego i wydania decyzji administracyjnej.

²⁰ Uczniowie szkół ponadpodstawowych i ponadgimnazjalnych objęci wsparciem w ramach programu mogą kończyć naukę w różnym wieku – od 17 lat w szkołach branżowych, przez 18-19 lat w liceach do nawet 20 lat w technikum. Niemniej jednak w grupie odniesienia uwzględniono osoby w wieku do 18 roku życia ze względu na fakt, że wiek ten wyznacza granicę obowiązku szkolnego.

mieszkających w województwie łódzkim – w 2024 roku **odsetek ten wyniósł 3,0%**, podczas gdy w roku 2023 było to 3,2%. Nie bez znaczenia w tym kontekście wydaje się być świadczenie wychowawcze wprowadzone w 2016 roku, a w 2024 roku dodatkowo powiększone do kwoty 800 zł na jedno dziecko, które mogło umożliwić części rodzin samodzielne sfinansowanie posiłków. Z jednej strony wynika to z poprawy sytuacji finansowej rodzin, z drugiej zaś – przynajmniej częściowo – może wiązać się z chęcią uchronienia swoich dzieci przed stygmatyzowaniem przez rówieśników z powodu niskiego statusu materialnego.

W województwie łódzkim widoczne jest wyraźne zróżnicowanie udziału dzieci i młodzieży korzystającej z pomocy w formie posiłku w poszczególnych powiatach. W 2024 roku (podobnie, jak w poprzednich latach) relatywnie najrzadziej z darmowych posiłków korzystały dzieci z powiatów zlokalizowanych w centralnej części województwa, częściej zaś pomocą w tej formie obejmowano dzieci i młodzież zamieszkującą powiaty ościenne (w szczególności poddębicki, opoczyński i rawski).

Rysunek 7. Udział dzieci korzystających z darmowego posiłku w ogóle osób w wieku poniżej 18 lat (w %) w powiatach województwa łódzkiego w 2024 roku

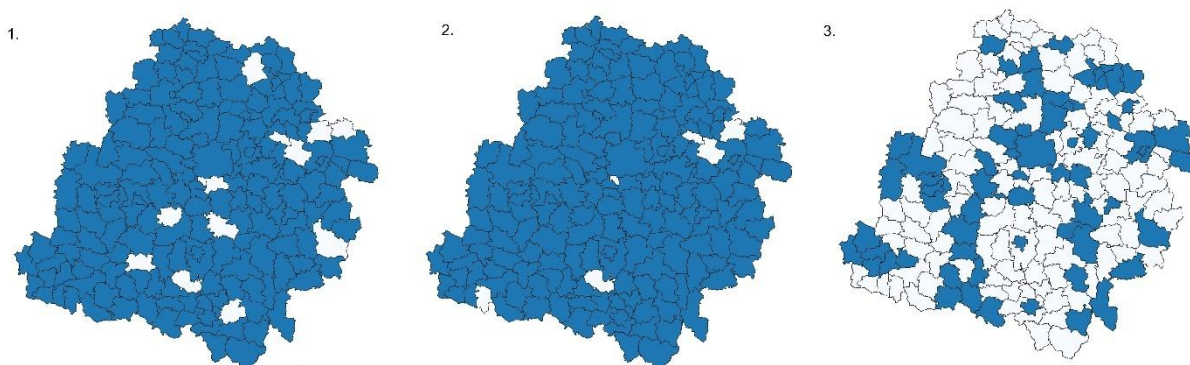

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdania z realizacji programu "Posiłek w szkole i w domu" za 2024 r. dla województwa łódzkiego oraz GUS BDL.

Posiłki dla dzieci i młodzieży wydawane w ramach Programu udzielane były na terenie **niemal wszystkich gmin województwa łódzkiego**. Uczniowie do czasu ukończenia szkoły

ponadpodstawowej lub szkoły ponadgimnazjalnej korzystali z darmowego posiłku w 97% jednostek (tj. w 171 z 177 gmin), a dzieci do czasu podjęcia nauki w szkole podstawowej – w 93% jednostek (w 164 z 177 gmin). Pomoc w formie darmowego posiłku najrzadziej udzielana była osobom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej, objętych wsparciem na podstawie art. 7 ustawy o pomocy społecznej – z powyższego wsparcia osoby te skorzystały na terenie zaledwie **34% gmin** (61 z 177 JST prowadzących dożywianie).

Rysunek 8. Mapy obrazujące gminy, w których mieszkańcy korzystali z posiłku w podziale na grupy docelowe

1. gminy, w których z posiłku skorzystały dzieci do czasu podjęcia nauki w szkole podstawowej;
2. gminy, w których z posiłku skorzystali uczniowie do czasu ukończenia szkoły ponadpodstawowej lub szkoły ponadgimnazjalnej;
3. gminy, w których z posiłku skorzystały osoby otrzymujące pomoc na podstawie art. 7 ustawy o pomocy społecznej

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdania z realizacji programu "Posiłek w szkole i w domu" za 2024 r. dla województwa łódzkiego.

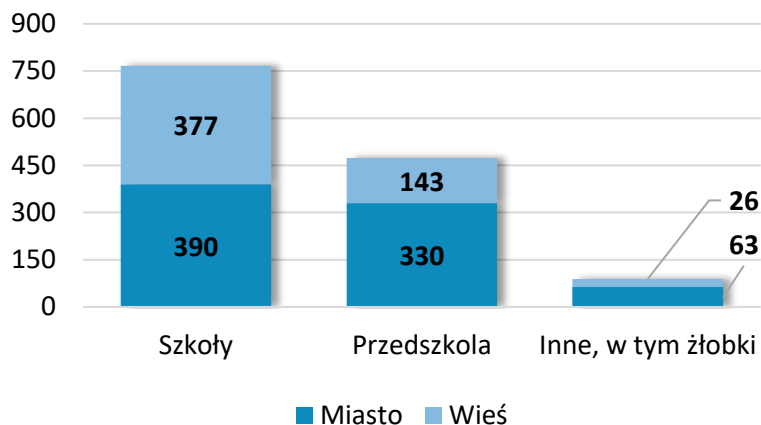
2.2. Baza żywieniowa i dowożenie posiłków

Baza żywieniowa w gminach korzystających z programu „Posiłek w szkole i w domu” obejmuje placówki prowadzące dożywianie (głównie placówki oświatowe) oraz punkty żywieniowe.

W 2024 roku w województwie łódzkim pomoc w formie dożywiania realizowana była w 1 329 placówkach, w tym w 546 działających na obszarach wiejskich (41%). Największą część placówek udzielających wsparcia w formie posiłku stanowiły szkoły – 767 jednostek, w tym 377 z obszarów wiejskich. Posiłki wydawane były również w 473 przedszkolach, w tym w 143

działających na wsiach oraz w 73 innych placówkach, w tym w zaledwie 16 żłobkach (tylko 3 z terenów wiejskich).

Rysunek 9. Liczba placówek prowadzących dożywianie w województwie łódzkim w 2024 roku w podziale na rodzaje

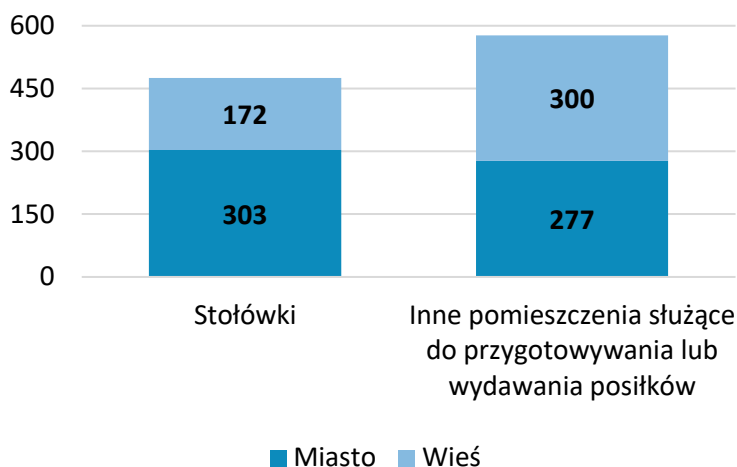

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdania z realizacji programu "Posiłek w szkole i w domu" za 2024 r. dla województwa łódzkiego.

Jednocześnie działania realizowane w ramach Programu związane z przygotowaniem i wydawaniem posiłków prowadzone były w 1 052 punktach żywieniowych²¹ znajdujących się terenie województwa łódzkiego, z czego 472 obiekty (blisko 45%) znajdowały się na obszarach wiejskich. W 2024 roku pomoc w formie posiłków udzielana była w 475 stołówkach, z czego zaledwie 172 (36%) działało na obszarach wiejskich oraz w 577 pomieszczeniach służących do przygotowywania kanapek, mleka lub wydawania posiłków, w tym w 300 na obszarach wiejskich (52%).

²¹ Punkty żywieniowe obejmują także stołówki i pomieszczenia do przygotowywania i wydawania posiłków w placówkach oświatowych (szkoły, przedszkola) oraz w publicznych zakładach opieki zdrowotnej (żłobki).

Rysunek 10. Liczba punktów żywieniowych w województwie łódzkim w 2024 roku w podziale na rodzaje

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdania z realizacji programu "Posiłek w szkole i w domu" za 2024 r. dla województwa łódzkiego.

Powyższe dane wskazują na wciąż występujące niedobory w zakresie dostępności stołówek umożliwiających skorzystanie z ciepłego posiłku, w szczególności na terenach wiejskich. Zapewnienie gorącego posiłku przygotowanego bezpośrednio w stołówce, w szczególności dzieciom i młodzieży szkolnej, jest natomiast jednym z priorytetowych elementów Programu. Takie rozwiązanie pozwala bowiem na lepszą kontrolę nad jakością produktów, z których przyrządzane są posiłki oraz nad samym procesem ich przygotowywania²². Sukcesywne przechodzenie szkół wiejskich z modelu cateringu zewnętrznego na model własnej kuchni lub „kuchni centralnej” obsługującej kilka filii jest również kluczowe z punktu widzenia zwiększenia odsetka dwudaniowych obiadów.

W tym kontekście szczególnie istotne są działania uwzględnione w module 3 Programu, który ma na celu wsparcie organów prowadzących w organizacji stołówek poprzez inwestycje w infrastrukturę, takie jak m.in. doposażanie kuchni w nowoczesne urządzenia (piece konwekcyjno-parowe, zmywarki) oraz remonty jadalni zwiększające ich przepustowość i komfort spożywania posiłków. W 2024 roku w efekcie przeprowadzonej przez Łódzki Urząd

²² Źródło: Łódzki Urząd Wojewódzki, <https://www.gov.pl/web/uw-lodzki/posilek-w-szkole-i-w-domu-modul-1-i-2> [30.12.2025].

Wojewódzki w Łodzi kwalifikacji wniosków na działania przewidziane w module 3, wsparcie finansowe otrzymało 39 szkół z terenu województwa łódzkiego²³.

Dzieciom i młodzieży uczęszczającej do żłobków, przedszkoli i szkół nie posiadających bazy do przygotowywania posiłków, obiady oraz inne produkty żywnościowe mogą zostać dowieszone z innej lokalizacji. Posiłki (lub paczki żywnościowe, jeśli zachodzi taka potrzeba) dowożone są również do innych osób potrzebujących wsparcia, które nie są w stanie same dotrzeć do punktu ich wydawania. Dotyczy to w szczególności osób niewychodzących z domu ze względu na podeszły wiek czy niepełnosprawność, które nie są w stanie same przygotować posiłku, a które często zgłaszają się po pomoc żywnościową. Dowóz posiłków do powyższych grup jest w tym przypadku niezbędny i kluczowy, ponieważ osoby te mają najmniejsze możliwości do radzenia sobie z zaspokajaniem potrzeb żywieniowych²⁴.

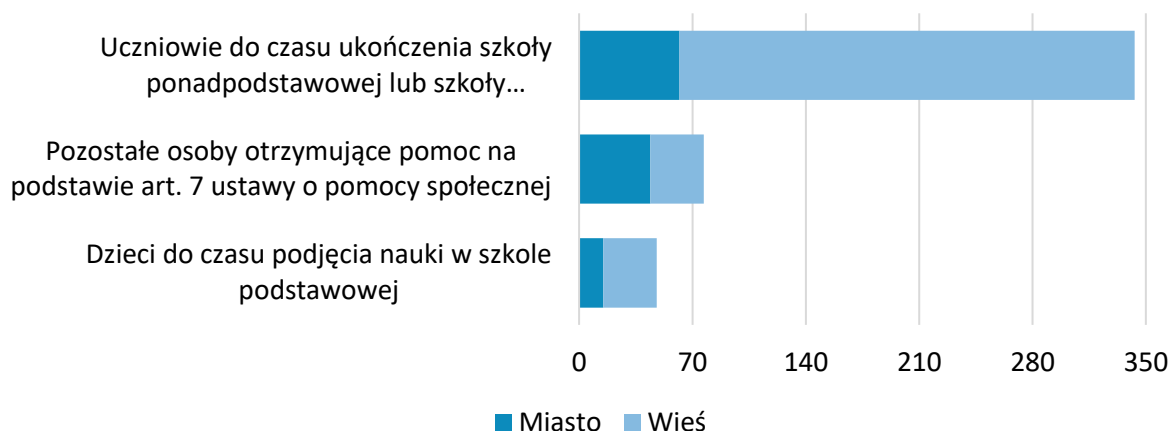
W 2024 roku w województwie łódzkim posiłki **dowieziono łącznie 465 osobom**, co stanowi **zaledwie 3,6% ogółu korzystających** z tej formy wsparcia. W zdecydowanej większości posiłki dowożone były uczniom szkół podstawowych i ponadpodstawowych (343 osoby), przy czym należy podejrzewać, że dowóz ten w znacznej części obejmował transport posiłków pomiędzy placówkami – z miejsca ich przygotowania do szkół, w których przebywali korzystający z posiłków uczniowie. Znacznie mniejszą skalę dowożenia posiłków odnotowano natomiast zarówno w przypadku dzieci, które nie podjęły jeszcze nauki w szkole podstawowej (48 osób) oraz osób (głównie dorosłych) otrzymujących pomoc na podstawie ustawy o pomocy społecznej (77 osób).

---

²³ Źródło: Wykaz szkół zakwalifikowanych do objęcia wsparciem finansowym w ramach rządowego programu „Posiłek w szkole i w domu” w roku 2024, Kuratorium Oświaty w Łodzi; <https://www.kuratorium.lodz.pl/program-rzadowy/wyniki-kwalifikacji-wnioskow-zlozonych-w-ramach-rzadowego-programu-posilek-w-szkole-i-w-domu-edycja-2024/> [30.12.2025].

²⁴ Źródło: <https://www.gov.pl/web/premier/projekt-uchwaly-rady-ministrow-w-sprawie-ustanowienia-wieloletniego-rzadowego-programu-posilek-w-szkole-i-w-domu-na-lata-20242028> [19.12.2025].

Rysunek 11. Liczba osób, którym dowieziono posiłek w województwie łódzkim w 2024 roku w podziale na grupy odbiorców wsparcia

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdania z realizacji programu "Posiłek w szkole i w domu" za 2024 r. dla województwa łódzkiego.

W przypadku dzieci i młodzieży dowozy posiłków odbywały głównie na terenach wiejskich, co związane jest głównie ze znacznymi odległościami między szkołami a punktami przygotowania posiłków. Odwrotna sytuacja miała miejsce w przypadku pozostałych osób korzystających z posiłków (w oparciu o przesłanki wskazane w ustawie o pomocy społecznej), którym obiady do miejsca zamieszkania dostarczano głównie na terenie miast. Zjawisko to wynika jednak ze struktury tej grupy objętej wsparciem w formie posiłku, w której w województwie łódzkim dominują mieszkańcy miast.

2.3. Zasiłki celowe i świadczenia rzeczowe

Zasiłki celowe

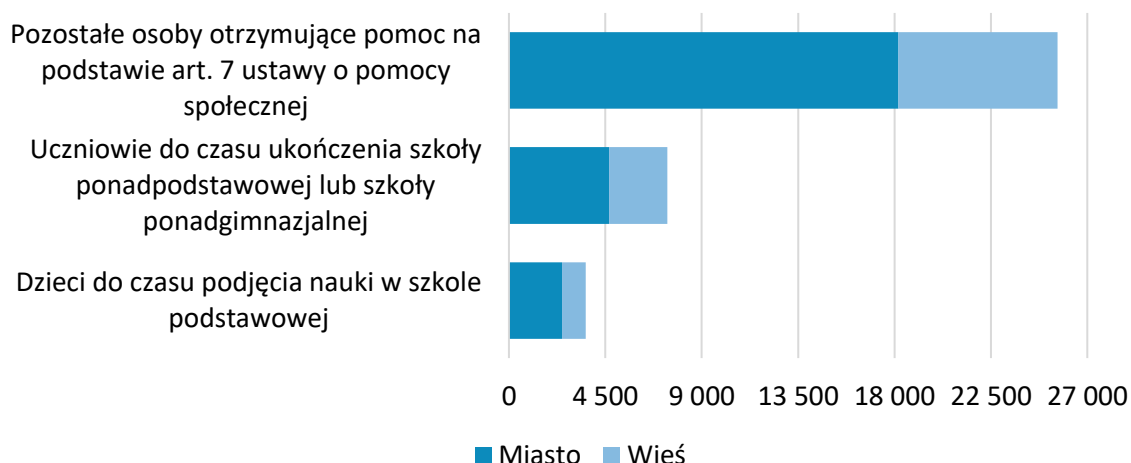
Zgodnie z danymi ze sprawozdania z realizacji programu "Posiłek w szkole i w domu", w 2024 roku w województwie łódzkim **zasiłek celowy na zakup żywności przyznano** decyzją blisko **21,0 tys. osób**, którym wypłacono prawie 116,0 tys. świadczeń. **Realnie pomoc w tej formie trafiła 36,3 tys. osób** żyjących w 20,5 tys. rodzin. Świadczenie to było jednocześnie najczęściej udzielaną formą wsparcia w ramach analizowanego Programu.

Pomocą żywnościową, która trafiła do rodzin osób mających przyznany zasiłek celowy, objętych zostało:

- ponad 25,6 tys. osób otrzymujących wsparcie na podstawie art. 7 ustawy o pomocy społecznej (ponad 70% korzystających ze wsparcia),

- 7,4 tys. dzieci i młodzieży szkolnej należącej do rodzin wnioskodawców (około 20%);
- 3,6 tys. dzieci w wieku przedszkolnym (10% korzystających ze wsparcia).

Rysunek 12. Liczba osób realnie korzystających z pomocy w formie zasiłków celowych na zakup żywności w województwie łódzkim w 2024 roku w podziale na grupy odbiorców wsparcia

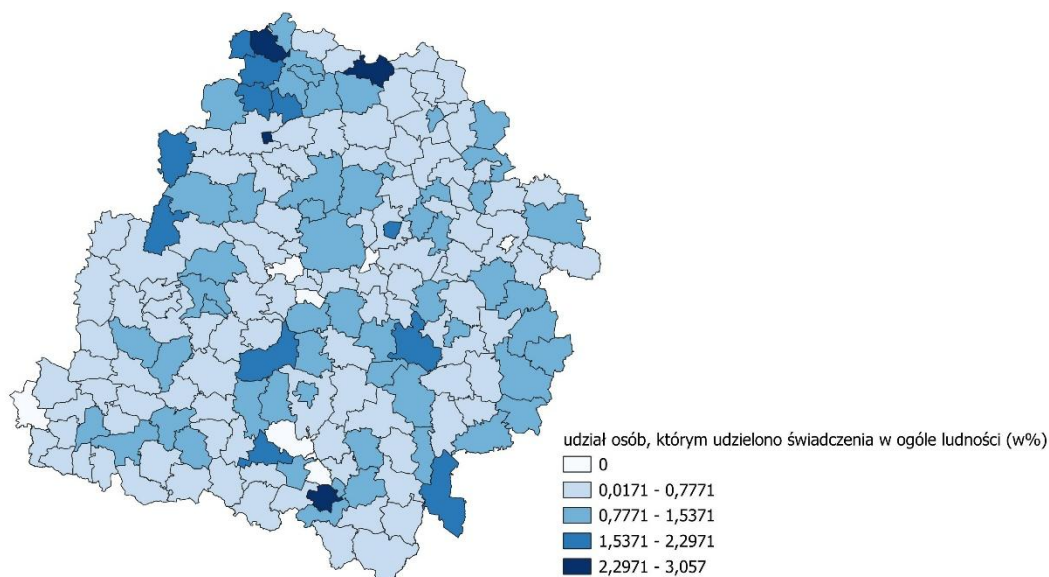

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdania z realizacji programu "Posiłek w szkole i w domu" za 2024 r. dla województwa łódzkiego.

Wśród osób korzystających z zasiłków celowych zdecydowaną większość stanowili mieszkańcy miast - 74,0%. Mieszkańcy wsi stanowili natomiast 26,0% beneficjentów.

Biorąc pod uwagę sytuację na poziomie gminnym zauważyć należy, że świadczenie celowe w ramach programu „Posiłek w szkole i w domu” przyznano mieszkańcom 97% gmin województwa łódzkiego. Tylko w 6 jednostkach nikt nie skorzystał z tego typu zasiłku. Udział liczby osób, które otrzymały zasiłek celowy w ogólnej liczbie ludności gmin województwa wyniósł przeciętnie 0,7%. Najwyższy odsetek mieszkańców z przyznanym świadczeniem odnotowano w Łęczycy – 2,6%, Żychlinie 2,7% oraz w Nowych Ostrowach – 3,1%. Liczba świadczeń przyznanych w poszczególnych gminach była bardzo zróżnicowana – od 2 świadczeń (w Warcie) do 46 817 świadczeń (w Łodzi). Zdecydowana większość gmin (152 z 177 – 86%) udzieliła średnio do 1000 świadczeń w ciągu roku.

Rysunek 13. Udział liczby osób, które otrzymały zasiłek celowy w ogólnej liczbie ludności gmin województwa w ramach programu „Posiłek w szkole i w domu” w 2024 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdania z realizacji programu "Posiłek w szkole i w domu" za 2024 r. dla województwa łódzkiego.

Świadczenia rzeczowe

Zgodnie z danymi sprawozdawczymi z programu "Posiłek w szkole i w domu", świadczenie rzeczowe w postaci artykułów żywnościowych przyznane zostało w 2024 r. **1 244 mieszkańcom** województwa łódzkiego. Około $\frac{3}{4}$ tych osób zamieszkiwało miasta (74%), natomiast 26% stanowili mieszkańcy wsi. **Realnie pomoc w tej formie trafiła do 1 613 osób** żyjących w 1 136 rodzinach. Niemniej jednak powyższe dane wskazują na zdecydowanie najmniejsze zainteresowanie beneficjentów tą formą wsparcia – pomocą rzeczową objęto zaledwie 3% osób objętych Programem.

Pomocą żywnościową, która trafiła do rodzin osób otrzymujących świadczenie rzeczowe, objętych zostało:

- około 1 400 osób otrzymujących wsparcie na podstawie art. 7 ustawy o pomocy społecznej (87% korzystających z omawianego wsparcia),
- 199 dzieci i młodzieży szkolnej należącej do rodzin wnioskodawców (ponad 12%);
- 93 dzieci w wieku przedszkolnym (niespełna 6% korzystających z analizowanej formy pomocy).

Rysunek 14. Liczba osób realnie korzystających z pomocy w formie świadczeń rzeczowych w województwie łódzkim w 2024 roku w podziale na grupy odbiorców wsparcia

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdania z realizacji programu "Posiłek w szkole i w domu" za 2024 r. dla województwa łódzkiego.

Pomoc w formie rzeczowej jest stosunkowo mało popularna w województwie łódzkim. Z pomocy tej skorzystali mieszkańcy zaledwie 17% gmin w regionie (30 z 177 samorządów gminnych). Najwięcej osób otrzymało świadczenia rzeczowe w Radomsku (453 osoby, czyli 36% wszystkich osób, które skorzystały z takiego świadczenia w województwie).

3. Finansowanie i koszty organizacji wsparcia

Finansowanie

Wsparcie finansowe na realizację modułów 1 i 2 programu „Posiłek w szkole i w domu” udzielane jest na podstawie art. 115 ustawy o pomocy społecznej²⁵. Gmina może otrzymać dotację, jeżeli udział jej środków własnych wynosi nie mniej niż 40% przewidywanych kosztów realizacji zadania. W uzasadnionych przypadkach dotacja może zostać zwiększona. Dotacja jest przyznawana przez wojewodę na wniosek wójta, burmistrza lub prezydenta miasta.

Dofinansowanie w ramach modułu 3 programu „Posiłek w szkole i w domu” udzielane jest organom prowadzącym szkoły w formie dotacji celowej, a w przypadku szkół prowadzonych

²⁵ Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2025 r. poz. 1214, 1302)

przez ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego – w formie dofinansowania. Finansowanie wynosi:

- do 80 tys. zł – na doposażenie i poprawę standardu funkcjonujących stołówek szkolnych (własnej kuchni i jadalni) oraz doposażenie stołówek szkolnych, które obecnie nie funkcjonują lub uruchomienie nowych stołówek;
- do 25 tys. zł – na adaptację, poprawę standardu i wyposażenia pomieszczeń przeznaczonych do spożywania posiłków (jadalni).

Organ prowadzący szkołę musi zapewnić 20% środków niezbędnych do realizacji dotowanego zadania w formie wkładu finansowego lub rzeczowego²⁶.

Koszty

Całkowity koszt Programu w ramach modułów 1 i 2 wyniósł w 2024 r. nieco **ponad 44 mln zł**, z czego 12,1 mln zł stanowiły środki własne a 31,9 mln zł dotacje.

Zasiłki celowe, czyli świadczenia pieniężne na zakup posiłku lub żywności wyniosły łącznie **31,4 mln zł**. Koszt świadczeń rzeczowych w postaci produktów żywnościowych wyniósł niecałe **460 tys. zł**, a koszt pomocy w formie posiłku, w tym nie wymagającej przeprowadzenia wywiadu środowiskowego, wyniósł **12,2 mln zł**.

Tabela 1. Kwota świadczeń (w mln zł) w podziale na formę udzielanej pomocy i rodzaj finansowania (moduł 1 i 2)

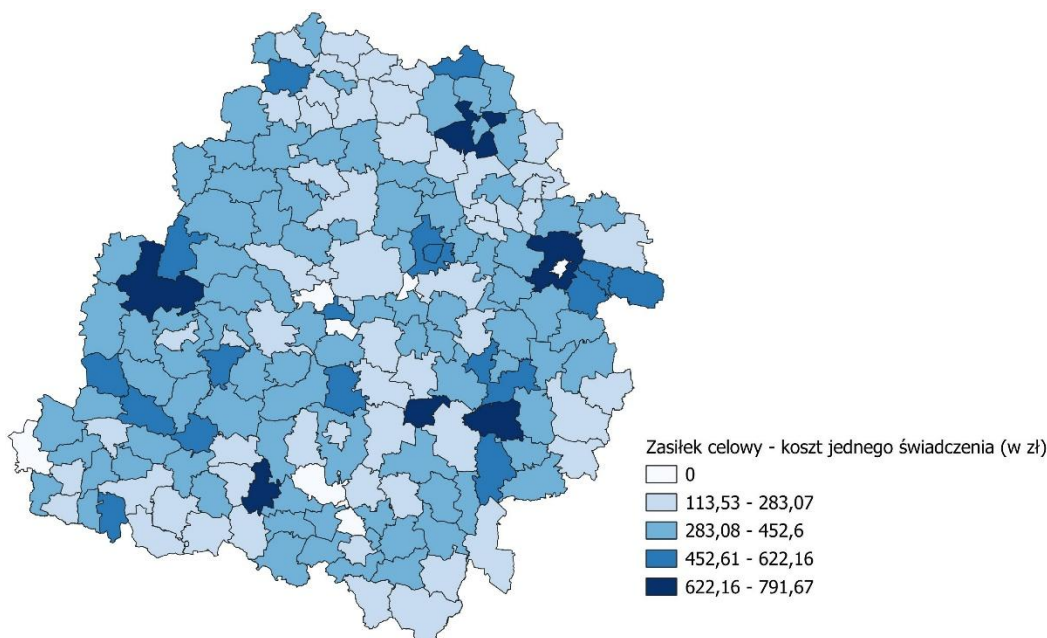
Kwota świadczeń (w mln zł)	zasiłek celowy	świadczenie rzeczowe	pomoc w formie posiłku, w tym nie wymagająca przeprowadzenia wywiadu środowiskowego	suma
środki własne	6,7	0,21	5,2	12,1
dotacja	24,7	0,25	7,0	31,9
suma	31,4	0,46	12,2	

²⁶ Uchwała Nr 149 Rady Ministrów z dnia 23 sierpnia 2023 r. w sprawie ustanowienia wieloletniego rządowego programu „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2024–2028.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdania z realizacji programu "Posiłek w szkole i w domu" za 2024 r. dla województwa łódzkiego.

Średni koszt zasiłku celowego na zakup posiłku lub żywności w województwie łódzkim wyniósł **270,48 zł**. Koszt jednego świadczenia w ramach zasiłku celowego na poziomie samorządów gminnych był bardzo zróżnicowany i wahał się między 113,53 zł (koszt jednego świadczenia w Żychlinie) a 791,67 zł (koszt jednego świadczenia w gminie wiejskiej Łowicz). W 6 gminach nie przyznano świadczeń pieniężnych na zakup posiłku lub żywności. Były to gminy: Kleszczów, Andrespol, gmina wiejska Pabianice, Dobryszycy, miasto Rawa Mazowiecka i Wieruszów.

Rysunek 15. Koszt jednego świadczenia na zakup posiłku lub żywności w gminach województwa łódzkiego w 2024 r. (w zł)

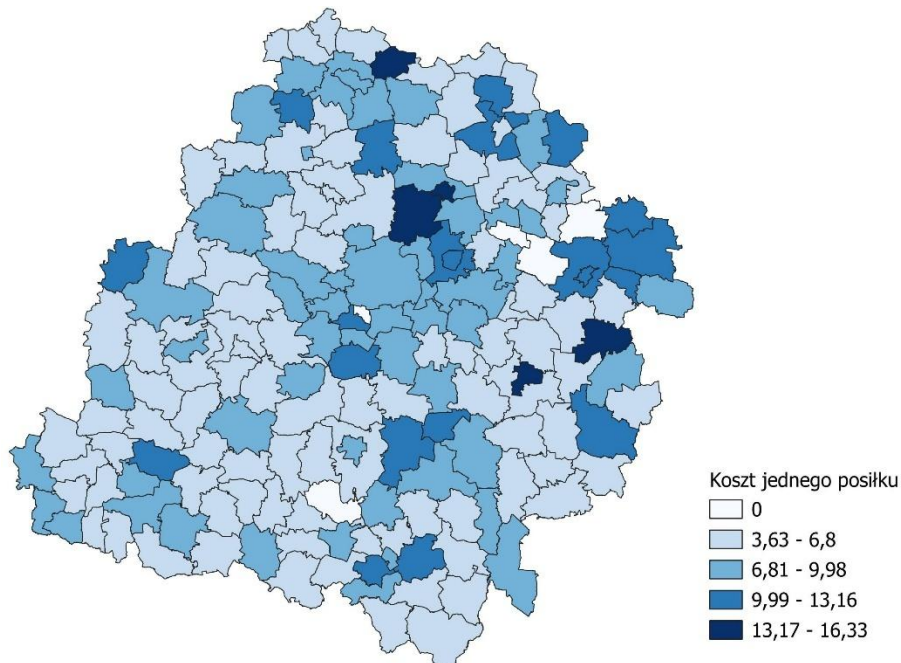

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdania z realizacji programu "Posiłek w szkole i w domu" za 2024 r. dla województwa łódzkiego.

Przeciętny koszt jednego posiłku (bez posiłków nie wymagających przeprowadzenia wywiadu środowiskowego) wyniósł w województwie łódzkim **7,86 zł**. Koszty jednego posiłku dla dziecka do czasu podjęcia nauki w szkole podstawowej oraz ucznia do czasu ukończenia szkoły ponadpodstawowej lub szkoły ponadgimnazjalnej były zbliżone: odpowiednio **6,72 zł** oraz **6,97 zł**. Natomiast dużo wyższy był koszt jednego posiłku dla osoby otrzymującej pomoc na podstawie art. 7 ustawy o pomocy społecznej. Wyniósł on średnio **14,61 zł**.

Koszty posiłków w gminach były zróżnicowane. Najniższy ogólny koszt posiłku, wynoszący **3,63 zł** odnotowano w gminie Domaniewice, natomiast najwyższy ogólny koszt posiłku wynoszący **16,33 zł** odnotowano w Rzeczy. W 5 gminach nie poniesiono kosztów w tym zakresie.

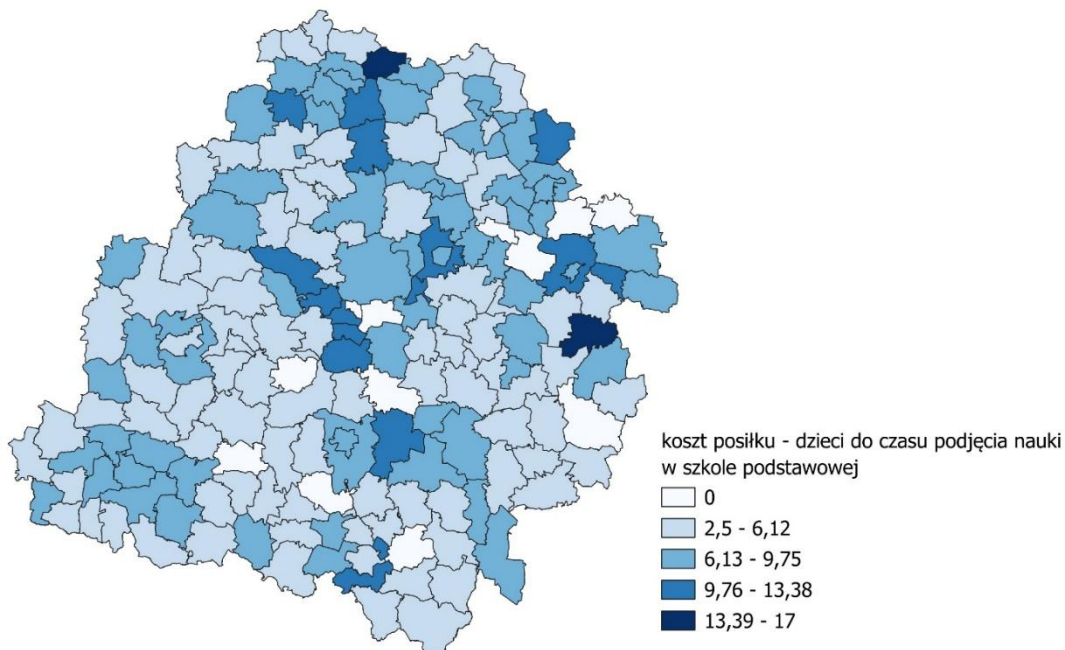
Rysunek 16. Koszt jednego posiłku (w zł) w gminach województwa łódzkiego w 2024 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdania z realizacji programu "Posiłek w szkole i w domu" za 2024 r. dla województwa łódzkiego.

W przypadku posiłków dla dzieci koszty wahały się od 2,50 zł (w Dalikowie) do 17 zł (w Rzeczy) za jeden posiłek. W 12 gminach nie poniesiono kosztów w tym zakresie.

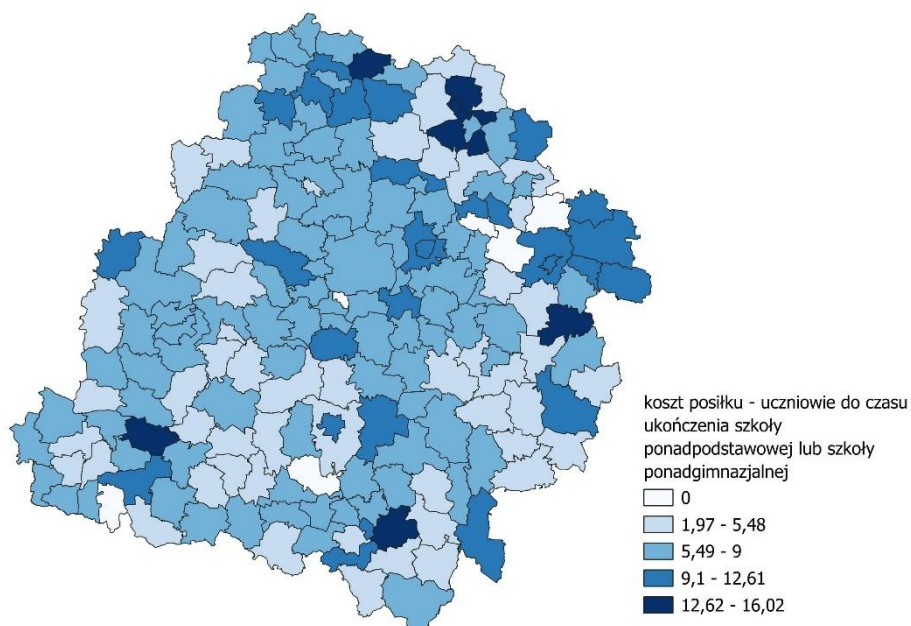
Rysunek 17. Koszt jednego posiłku (w zł) dla dzieci do czasu podjęcia nauki w szkole podstawowej w gminach województwa łódzkiego w 2024 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdania z realizacji programu "Posiłek w szkole i w domu" za 2024 r. dla województwa łódzkiego.

W przypadku posiłków dla uczniów koszt w gminach wynosił od 1,97 zł (w Domaniewicach) do 16,02 zł (w Rzezycy) za posiłek. W 6 gminach nie poniesiono kosztów w tym zakresie.

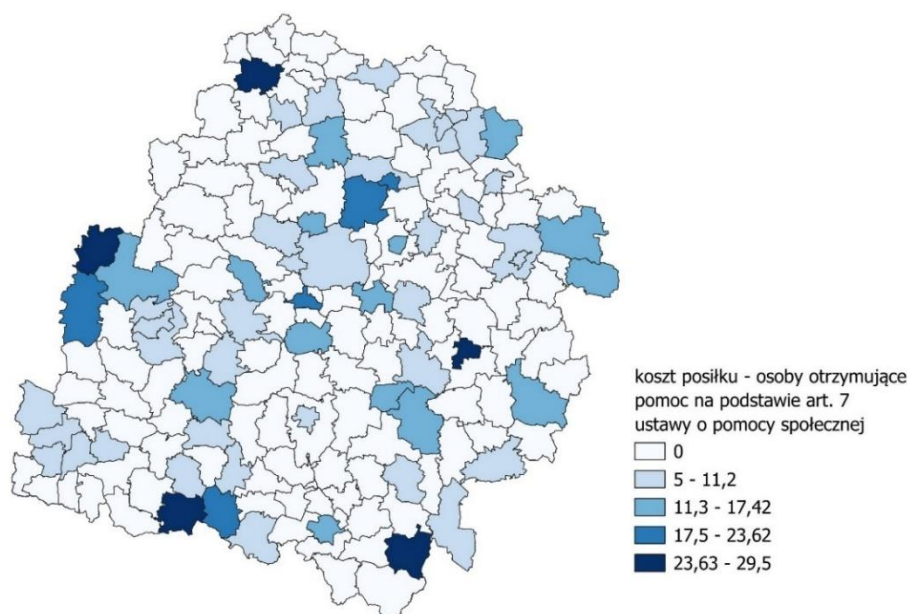
Rysunek 18. Koszt jednego posiłku (w zł) dla uczniów do czasu ukończenia szkoły ponadpodstawowej lub szkoły ponadgimnazjalnej w gminach województwa łódzkiego w 2024 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdania z realizacji programu "Posiłek w szkole i w domu" za 2024 r. dla województwa łódzkiego.

W przypadku posiłków dla osób otrzymujących pomoc na podstawie art. 7 ustawy o pomocy społecznej koszty posiłków wahały się od 5,00 zł (w Nieborowie) do 29,50 zł (w Działoszynie). W 116 gminach nie poniesiono kosztów w tym zakresie.

Rysunek 19. Koszt jednego posiłku dla osób otrzymujących pomoc na podstawie art. 7. Ustawy o pomocy społecznej w gminach województwa łódzkiego w 2024 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdania z realizacji programu "Posiłek w szkole i w domu" za 2024 r. dla województwa łódzkiego.

Do objęcia dotacją celową w ramach modułu 3 programu Rządowego "Posiłek w szkole i w domu" w roku 2024 zakwalifikowano **38 szkół** z województwa łódzkiego. **Wkład własny wyniósł prawie 650 tys. zł**, a przyznane **dotacje łącznie ponad 2,4 mln zł** ²⁷.

4. Analiza przestrzenna wsparcia w formie posiłku

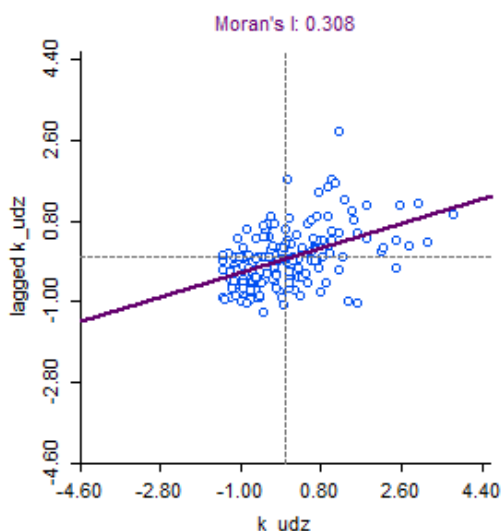
Podczas przygotowywania niniejszej analizy szczególną uwagę autorka przykuła mapa dotycząca udziału osób korzystających z darmowego posiłku w ogóle ludności gmin, na której wyraźnie można zauważyć występowanie pionowych „pasów” (północ-południe) podobnych wartości zmiennej na obszarze województwa: wysokich na wschodzie i zachodzie oraz niskich w centralnym pasie województwa. Z tego względu zmienną tą poddano analizie danych przestrzennych za pomocą statystyk globalnych i lokalnych Morana *I*, w celu wykazania występowania autokorelacji przestrzennej zmiennej, czyli grupowania się w przestrzeni gmin o podobnych udziałach osób korzystających z darmowego posiłku w ogóle ludności na obszarze województwa łódzkiego.

²⁷ <https://www.gov.pl/web/uw-lodzki/posilek-w-szkole-i-w-domu---modul-3-na-rok-2024> [dostęp z dnia 15.12.2025 r.]

Do badania wykorzystano macierz wag w konfiguracji królowej, aby uwzględnić interakcje gmin we wszystkich kierunkach.

Globalna statystyka Morana I wyniosła 0,308. Oznacza to, że na terenie gmin województwa występuje umiarkowana dodatnia autokorelacja przestrzenna zmiennej, czyli występuje grupowanie się jednostek o podobnych wartościach – tworzą się tzw. klastry podobnych wartości. Potwierdza to tezę, że gminy o zbliżonych udziałach osób korzystających z darmowego posiłku w ogóle ludności tworzą skupiska. Poniżej zamieszczono wykres rozproszenia ze statystyką Morana I . Zmienna została oznaczona na wizualizacjach skrótowo nazwą „k_udz”.

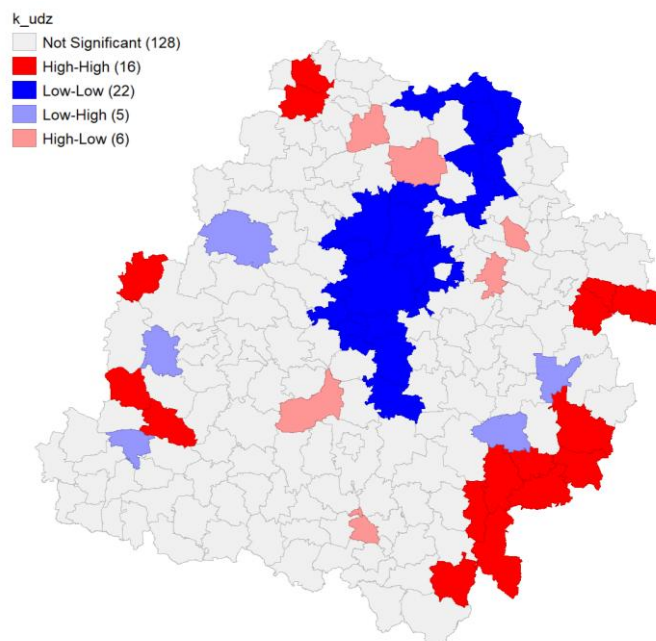
Rysunek 20. Wykres rozproszenia (Moran scatterplot) dla zmiennej „udział osób korzystających z darmowego posiłku w ogóle ludności”

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdania z realizacji programu "Posiłek w szkole i w domu" za 2024 r. dla województwa łódzkiego oraz GUS BDL w programie OpenGeoda.

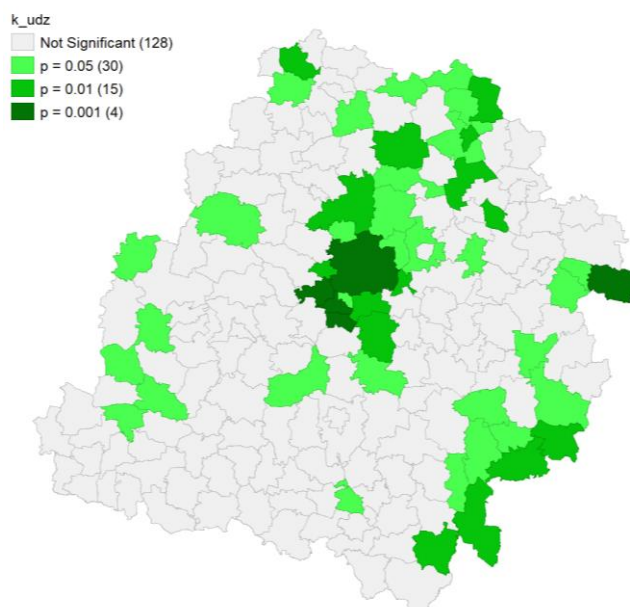
W celu wyznaczenia zależności między wartościami dla poszczególnych gmin i ich sąsiadów skorzystano z lokalnej analizy przestrzennej LISA. Typy zależności przestrzennych na podstawie wartości LISA oraz mapę istotności dla wyznaczonych statystyk LISA zamieszczono poniżej. Mapa istotności przedstawia wartość pseudowspółczynnika istotności testu randomizacyjnego wykonanego dla poszczególnych gmin. Poziom istotności poniżej wartości 0,05.

Rysunek 21. Typy zależności na podstawie wartości LISA

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdania z realizacji programu "Posiłek w szkole i w domu" za 2024 r. dla województwa łódzkiego oraz GUS BDL w programie OpenGeoda.

Rysunek 22. Mapa istotności dla wyznaczonych statystyk LISA

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdania z realizacji programu "Posiłek w szkole i w domu" za 2024 r. dla województwa łódzkiego w programie OpenGeoda.

Z map wynika, że w przypadku 22 gmin zauważa się istotną statystycznie zależność sąsiedowania ze sobą gmin, na terenie których udział osób korzystających z darmowego posiłku w ogóle ludności na obszarze województwa łódzkiego jest **niski (wartości low-low)**. Gminy te tworzą pas od centralnej po północną część województwa – od gminy Grabica do gminy Głowno oraz od gminy Łyszkowice do gminy Kiernozia. Natomiast w przypadku 16 gmin (znajdujących się głównie we wschodnim pasie województwa – od gminy Wielgomłyny do gminy Opoczno oraz od gminy Cielądz po gminę Sadkowice) zauważa się istotną statystycznie zależność sąsiedowania ze sobą gmin, na terenie których udział osób korzystających z darmowego posiłku w ogóle ludności na obszarze województwa łódzkiego jest **wysoki (wartości high-high)**.

Podsumowując, analiza przestrzenna wskazuje, że wartości zmiennej nie są rozmieszczone w województwie losowo. Na analizowanym obszarze występuje tendencja do tworzenia się skupisk gmin, w których odsetek korzystających z darmowego posiłku w ogólnej liczbie ludności jest wysoki oraz skupisk gmin, w których odsetek ten jest niski.

5. Inne formy pomocy żywnościowej w Polsce

Poza rządowym programem „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2024-2028 w Polsce funkcjonuje jeszcze wiele innych form wsparcia żywnościowego mieszkańców. Można wśród nich wyróżnić m.in. Program Fundusze Europejskie na Pomoc Żywnościową 2021-2027 (FEPŻ) czy też pomoc świadczoną przez organizacje rządowe.

Program Fundusze Europejskie na Pomoc Żywnościową 2021-2027 (FEPŻ) jest współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus (EFS+). Pomoc w ramach tego programu obejmuje:

- zakup i dostarczanie żywności do osób najbardziej potrzebujących,
- działania towarzyszące prowadzone przez organizacje partnerskie (przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu w szczególności poprzez wsparcie psychologiczne, informacje na temat usług publicznych lub porady dotyczące gospodarowania domowymi finansami,
- dostarczanie żywności pozyskanej przez organizacje partnerskie z darowizn²⁸.

---

²⁸ <https://www.gov.pl/web/kowr/program-fundusze-europejskie-na-pomoc-zywnosciowa-2021-2027-fepz>
[dostęp z dnia 29.12.2025 r.]

Jedną z najbardziej znanych w Polsce inicjatyw trzeciego sektora z zakresu dożywiania jest pomoc żywnościowa świadczona przez **Caritas**. Caritas prowadzi jednocześnie kilka programów stałej i doraźnej pomocy żywnościowej oraz organizuje warsztaty z zakresu integracji społecznej²⁹, np.:

- realizuje wspomniany wyżej program unijny FEPŻ. W ramach tego programu w Polsce działa 795 punktów wydawania żywności Caritas. W 2024 r. do beneficjentów programu trafiło 751 tys. paczek żywnościowych, wydano 372 tys. posiłków i przeszkolono z włączenia społecznego 30 tys. osób³⁰.
- realizuje ogólnopolski program Spizarnia Caritas, w ramach którego ze sklepów odbierane są pełnowartościowe produkty wycofane ze sprzedaży, ale posiadające aktualny termin przydatności do spożycia, a następnie są one dystrybuowane w formie paczek lub żywności do jadłodajni. W ramach współpracy z sieciami handlowymi przygotowywane są także kampanie edukacyjne dotyczące niemarnowania żywności. W ramach programu pomoc otrzymało 60 tys. osób³¹;
- realizuje ogólnopolską zbiórkę żywności „Tak. Pomagam”, która odbywa się w sklepach przed świętami Wielkiej Nocy i Bożego Narodzenia. Żywność trafia do beneficjentów w formie paczek świątecznych lub posiłków wydawanych w jadłodajniach. W ciągu roku pomoc żywnościową ze zbiórki otrzymuje 60 tys. osób³²;
- organizuje akcję Wigilia Caritas. W 2024 r. akcję zorganizowano w 90 miastach w Polsce. Podczas akcji przy wspólnym stole wigilijnym zasiadają osoby ubogie, w kryzysie bezdomności i samotne³³;
- prowadzi zbiórkę darów dla osób w trudnej sytuacji życiowej pn. „Tytka Charytatywna”. W tytkach (torbach) darczyńcy mogą przekazywać produkty spożywcze, środki czystości i inne artykuły pierwszej potrzeby o długim terminie ważności. W 2024 r. w ramach akcji zebrano 518 to żywności i środków higienicznych³⁴.

Kolejnym przykładem działania organizacji pozarządowych jest utworzenie na terenie kraju **Banków Żywności**, które są organizacjami pozarządowymi posiadającymi osobowość prawną.

²⁹ <https://caritas.pl/pomoc-zywnosciowa/> [dostęp z dnia 29.12.2025 r.]

³⁰ <https://caritas.pl/pomoc-zywnosciowa/#fep> [dostęp z dnia 29.12.2025 r.]

³¹ <https://caritas.pl/pomoc-zywnosciowa/#spiarnia-caritas> [dostęp z dnia 29.12.2025 r.]

³² <https://caritas.pl/pomoc-zywnosciowa/#tak.-pomagam> [dostęp z dnia 29.12.2025 r.]

³³ <https://caritas.pl/pomoc-zywnosciowa/#wigilia-caritas> [dostęp z dnia 29.12.2025 r.]

³⁴ <https://tytkacharytatywna.pl/> [dostęp z dnia 29.12.2025 r.]

31 z nich tworzy Federację Polskich Banków Żywności, czyli wspólnotę niezależnych organizacji pozarządowych o statusie stowarzyszenia lub fundacji³⁵.

Banki Żywności pozyskują artykuły niehandlowe, wadliwie opakowane, których wartość i jakość odżywcza nie budzi wątpliwości, następnie je magazynują i rozpowszechniają osobom najbardziej potrzebującym poprzez lokalne organizacje partnerskie (takie jak np. jadłodajnie, świetlice środowiskowe, noclegownie i domy dla bezdomnych, ośrodki wychowawcze, hospicja, ośrodki wsparcia dla kobiet samotnie wychowujących dzieci, domy dziecka). Dodatkowo Banki Żywności promują postawy przeciwdziałające marnowaniu żywności³⁶. Jednostki te w 2024 r. przekazały organizacjom partnerskim ponad 42,8 tys. ton żywności. Dzięki temu wsparcie żywnościowe objęło ok. 1 mln osób³⁷.

W działania z zakresu dożywiania angażuje się także m.in. **Polski Czerwony Krzyż (PCK)**.

W 2024 r. zorganizowano 160 spotkań wigilijnych dla osób samotnych i przygotowano 8,5 tys. paczek świątecznych dla rodzin, osób w trudnej sytuacji, seniorów, osób chorych i wykluczonych³⁸. Przykładowe akcje realizowane przez PCK:

- akcja #PodzielSięŚwiątami – zebrane w ramach akcji środki przeznaczone są na przygotowanie paczek świątecznych, zakup upominków, organizację spotkań wigilijnych, sfinansowanie transportu i logistyki i specjalne potrzeby (np. opał)³⁹;
- udział w programie unijnym FEPŻ (paczki żywnościowe, warsztaty społeczno-edukacyjne)⁴⁰;
- akcja Wielka Moc Pomagania – w trakcie akcji organizowane są zbiórki żywności, środków czystości oraz funduszy w sklepach i placówkach edukacyjnych, a także organizowane są wielkanocne śniadania dla osób w potrzebie. W 2024 r. Podczas akcji zebrano 35 ton jedzenia oraz zorganizowano 40 śniadań wielkanocnych dla 4,4 tys. osób⁴¹.

Największą prywatną inicjatywą z zakresu dożywiania w Polsce jest **program „Żółty Talerz”**. Program organizowany jest przez Kulczyk Foundation. Fundacja przy organizacji programu współpracuje m.in. z Caritas, Polskim Czerwonym Krzyżem, SOS Wioskami Dziecięcymi oraz Towarzystwem Przyjaciół Dzieci⁴². Dzięki programowi dofinansowywane są ciepłe,

³⁵ <https://bankizywnosci.pl/o-bankach-zywnosci/informacje-ogolne/> [dostęp z dnia 29.12.2025 r.]

³⁶ <https://bankizywnosci.pl/o-bankach-zywnosci/informacje-ogolne/> [dostęp z dnia 29.12.2025 r.]

³⁷ <https://bankizywnosci.pl/o-bankach-zywnosci/informacje-ogolne/> [dostęp z dnia 29.12.2025 r.]

³⁸ <https://pck.pl/co-robimy/podziel-sie-swietami> [dostęp z dnia 29.12.2025 r.]

³⁹ <https://pck.pl/co-robimy/podziel-sie-swietami> [dostęp z dnia 29.12.2025 r.]

⁴⁰ <https://pck.pl/co-robimy/fepz> [dostęp z dnia 29.12.2025 r.]

⁴¹ <https://pck.pl/co-robimy/wielka-moc-pomagania> [dostęp z dnia 29.12.2025 r.]

⁴² <https://zolytalerz.pl/o-programie/> [dostęp z dnia 29.12.2025 r.]

wartościowe i zdrowe posiłki w placówkach pracujących z dziećmi np. świetlicach środowiskowych oraz placówkach wsparcia dziennego (z wyłączeniem żłobków, przedszkoli i szkół) oraz prowadzona jest edukacja w zakresie żywienia, psychologii dziecięcej i równości⁴³. Program obejmuje rocznie ok. 11 tys. dzieci⁴⁴.

Podsumowanie

Program „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2024–2028 stanowi główny rządowy instrument wsparcia żywieniowego w Polsce, ukierunkowany na ograniczenie niedożywienia wśród dzieci, młodzieży oraz osób dorosłych znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej oraz zagrożonych wykluczeniem społecznym, w tym osób o niskich dochodach, starszych i niepełnosprawnych.

Działania realizowane w ramach Programu w województwie łódzkim w 2024 roku objęły ponad 44 tys. mieszkańców. Dodatkowo 39 szkół z terenu województwa łódzkiego otrzymało dotacje na inwestycje infrastrukturalne w zakresie doposażenia stołówek i jadalni. Łączny koszt Programu w regionie wyniósł 44 mln zł, z czego 72% stanowiła dotacja z budżetu państwa.

Najczęstszą formą wsparcia były zasiłki celowe na zakup żywności (ponad 21 tys. świadczeniobiorców, ok. 70% wszystkich korzystających), natomiast pomocą w formie posiłków objęto ok. 13 tys. osób – głównie dzieci i młodzież. Dominacja form finansowych wsparcia świadczy o relatywnie wysokiej potrzebie elastycznego wsparcia, ale równocześnie może wskazywać na brak dostatecznie rozwiniętej infrastruktury żywieniowej, zwłaszcza na obszarach wiejskich. Dodatkowo zmniejsza się liczba dzieci korzystających z posiłków. W 2024 roku odnotowano spadek liczby dzieci objętych pomocą, co może wynikać z poprawy sytuacji materialnej rodzin (m.in. wzrost świadczenia wychowawczego do 800 zł), ale też ze zjawiska stygmatyzacji korzystania z darmowych posiłków.

Program był realizowany w niemal wszystkich gminach województwa, z zauważalnym zróżnicowaniem terytorialnym — niższy udział osób korzystających ze wsparcia (w szczególności w formie posiłku) odnotowano w centrum regionu (Łódzki Obszar Metropolitalny), a wyższy na jego obrzeżach (powiaty wschodnie i zachodnie). Dodatkowo, potwierdzone w badaniu autokorelacji przestrzennej występowanie regionalnych

⁴³ <https://zoltytalerz.pl/rekrutacja-do-x-edycji-programu-zolty-talerz/> [dostęp z dnia 29.12.2025 r.]

⁴⁴ <https://zoltytalerz.pl/o-programie/> [dostęp z dnia 29.12.2025 r.]

zróżnicowań (skupisk gmin o wysokim lub niskim udziale beneficjentów korzystających z posiłku) potwierdza, że problem niedożywienia ma charakter skoncentrowany przestrzennie i wymaga zróżnicowanych, lokalnych interwencji. Podstawą do tworzenia lokalnie zróżnicowanych modeli wsparcia w miejsce jednolitego podejścia może być monitoring i analiza przestrzenna prowadzona w oparciu o analizy GIS jako narzędzie polityki terytorialnej.

W regionie widoczne są również nierówności terytorialne i ograniczenia infrastrukturalne. Jakość i forma realizowanego wsparcia uzależniona jest bowiem od lokalnej dostępności stołówek. W miastach – lepiej wyposażonych w powyższą infrastrukturę – przeważają pełne obiady, podczas gdy na wsi dominują proste, jednodniowe posiłki – co często wynika z braku zaplecza kuchennego lub wysokich kosztów utrzymania stołówki. W związku z powyższym w małych gminach racjonalne wydają się inwestycje w mikroinfrastrukturę, np. małe lokalne kuchnie lub punkty wydawania posiłków współdzielone przez kilka instytucji (szkoły, domy seniora, świetlice wiejskie).

W ramach realizacji Programu w województwie łódzkim niski był udział pomocy rzeczowej i wsparcia w terenie. Zasięg wsparcia rzeczowego (produkty żywnościowe) i dowożonych posiłków był minimalny – obejmował tylko kilka procent beneficjentów. Oznacza to niedostateczne rozwinięcie usług mobilnych oraz realizowanych w środowisku, co jest niezbędne z punktu widzenia procesu deinstytucjonalizacji usług społecznych. Niezbędny w tym kontekście jest rozwój usług żywieniowych w środowisku lokalnym, w tym dowóz posiłków oraz pakietów żywnościowych dla osób o ograniczonej sprawności potrzebujących takiego wsparcia (m.in. starszych, chorych i niepełnosprawnych), szczególnie w gminach wiejskich o dużym rozproszeniu zabudowy. Pewnym rozwiązaniem wydaje się być również integrowanie usług dożywiania z innymi formami wsparcia domowego, np. usługami sąsiedzkimi czy opiekuńczymi w ramach lokalnych centrów usług społecznych (CUS).

W województwie łódzkim odnotowano stosunkowo wysokie zróżnicowanie kosztów jednostkowych wsparcia. Średni koszt posiłku to 7,86 zł, ale w przekroju gmin wahał się on od 3,6 zł do ponad 16 zł. Uwydatnia to znaczenie efektu skali i współpracy międzygminnej oraz międzyinstytucjonalnej w organizacji dożywiania, w szczególności w przypadku małych gmin charakteryzujących się niską efektywnością kosztową.

Program „Posiłek w szkole i w domu” pozostaje kluczowym narzędziem walki z ubóstwem żywieniowym, jednak jego skuteczność w kontekście współczesnych wyzwań polityki społecznej wymaga przesunięcia akcentu z instytucjonalnego wsparcia w formie świadczeń

pieniężnych na usługi środowiskowe – zintegrowane, elastyczne i dostępne w miejscu zamieszkania. Dalsza implementacja programu powinna zwiększać komponent lokalności, współodpowiedzialności społecznej i partnerskiego działania wielu podmiotów sektora publicznego i pozarządowego.

Spis źródeł

- Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2025 r. poz. 1214, 1302).
- Uchwała Nr 149 Rady Ministrów z dnia 23 sierpnia 2023 r. w sprawie ustanowienia wieloletniego rządowego programu „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2024–2028 (Monitor Polski z 2023 r. poz. 881).
- Przeznaczenie dochodów z tytułu opłat za wyżywienie pobranych od uczniów i przedszkolaków na podstawie art. 106 ust. 4 ustawy Prawo oświatowe, Regionalna Izba Obrachunkowa w Białymstoku, Białystok, maj 2022.
- Raport o stanie miasta, Urząd Miasta Łodzi, Departament Strategii i Promocji, Biuro Strategii Miasta, Łódź 2024.
https://bip.uml.lodz.pl/uploads/tx_edgeregisters/525245/15300/BS_p25_120_20250530.pdf
- Wykaz szkół zakwalifikowanych do objęcia wsparciem finansowym w ramach rządowego programu „Posiłek w szkole i w domu” w roku 2024, Kuratorium Oświaty w Łodzi;
<https://www.kuratorium.lodz.pl/program-rzadowy/wyniki-kwalifikacji-wnioskow-zlozonych-w-ramach-rzadowego-programu-posilek-w-szkole-i-w-domu-edycja-2024/>
- sprawozdanie z realizacji programu "Posiłek w szkole i w domu" za 2024 r. dla województwa łódzkiego
- portal internetowy „Infor”: <https://www.infor.pl/>
- portal internetowy „Rynek zdrowia”: <https://www.rynekzdrowia.pl/>
- strona internetowa akcji „Tytka charytatywna”: <https://tytkacharytatywna.pl/>
- strona internetowa Banków Żywności: <https://bankizywnosci.pl/>
- strona internetowa Caritas Polska: <https://caritas.pl/>
- strona internetowa Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Świątkach:
<https://gops.swiatki.pl/>
- strona internetowa Kancelarii Prezesa Rady Ministrów: <https://www.gov.pl/web/premier/>
- strona internetowa Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa:
<https://www.gov.pl/web/kowr/>
- strona internetowa Łódzkiego Urzędu Wojewódzkiego: <https://www.gov.pl/web/uw-lodzki/>
- strona internetowa Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Białej Piskiej:
<https://mgopsbialapiska.pl/>
- strona internetowa Ministerstwa Edukacji Narodowej: <https://www.gov.pl/web/edukacja/>

- strona internetowa Ośrodka Pomocy Społecznej w Aleksandrowie Łódzkim:
<https://opsal.pl/>
- strona internetowa Polskiego Czerwonego Krzyża: <https://pck.pl/>
- strona internetowa programu „Żółty Talerz”: <https://zolytalerz.pl/>

Spis rysunków

Rysunek 1. Liczba osób korzystających ze wsparcia w ramach programu „Posiłek w szkole i w domu” w województwie łódzkim w 2024 roku	10
Rysunek 2. Liczba osób korzystających z posiłku w województwie łódzkim w latach 2018-2024 (tys. osób)	11
Rysunek 3. Liczba posiłków wydanych w ramach programu „Posiłek w szkole i w domu” w województwie łódzkim w 2024 roku w podziale na rodzaj posiłku (w tys.)	12
Rysunek 4. Struktura posiłków wydanych w ramach programu „Posiłek w szkole i w domu” w województwie łódzkim w 2024 roku w miastach i na wsiach (w tys.)	13
Rysunek 5. Udział osób korzystających z darmowego posiłku w ogólnej liczbie ludności gmin województwa łódzkiego w 2024 r. (w %)	15
Rysunek 6. Liczba osób korzystających z posiłku (na podstawie wydanej decyzji) w województwie łódzkim w 2024 roku w podziale na grupy odbiorców wsparcia	16
Rysunek 7. Udział dzieci korzystających z darmowego posiłku w ogóle osób w wieku poniżej 18 lat (w %) w powiatach województwa łódzkiego w 2024 roku	17
Rysunek 8. Mapy obrazujące gminy, w których mieszkańcy korzystali z posiłku w podziale na grupy docelowe	18
Rysunek 9. Liczba placówek prowadzących dożywianie w województwie łódzkim w 2024 roku w podziale na rodzaje	19
Rysunek 10. Liczba punktów żywieniowych w województwie łódzkim w 2024 roku w podziale na rodzaje	20
Rysunek 11. Liczba osób, którym dowieziono posiłek w województwie łódzkim w 2024 roku w podziale na grupy odbiorców wsparcia	22
Rysunek 12. Liczba osób realnie korzystających z pomocy w formie zasiłków celowych na zakup żywności w województwie łódzkim w 2024 roku w podziale na grupy odbiorców wsparcia	23
Rysunek 13. Udział liczby osób, które otrzymały zasiłek celowy w ogóle ludności gmin województwa w ramach programu „Posiłek w szkole i w domu” w 2024 r.	24

Rysunek 14. Liczba osób realnie korzystających z pomocy w formie świadczeń rzeczowych w województwie łódzkim w 2024 roku w podziale na grupy odbiorców wsparcia	25
Rysunek 15. Koszt jednego świadczenia na zakup posiłku lub żywności w gminach województwa łódzkiego w 2024 r. (w zł).....	27
Rysunek 16. Koszt jednego posiłku (w zł) w gminach województwa łódzkiego w 2024 r.	28
Rysunek 17. Koszt jednego posiłku (w zł) dla dzieci do czasu podjęcia nauki w szkole podstawowej w gminach województwa łódzkiego w 2024 r.	29
Rysunek 18. Koszt jednego posiłku (w zł) dla uczniów do czasu ukończenia szkoły ponadpodstawowej lub szkoły ponadgimnazjalnej w gminach województwa łódzkiego w 2024 r.	30
Rysunek 19. Koszt jednego posiłku dla osób otrzymujących pomoc na podstawie art. 7. Ustawy o pomocy społecznej w gminach województwa łódzkiego w 2024 r.	31
Rysunek 20. Wykres rozproszenia (Moran scatterplot) dla zmiennej „udział osób korzystających z darmowego posiłku w ogóle ludności”	32
Rysunek 21. Typy zależności na podstawie wartości LISA	33
Rysunek 22. Mapa istotności dla wyznaczonych statystyk LISA	33

Spis tabel

Tabela 1. Kwota świadczeń (w mln zł) w podziale na formę udzielanej pomocy i rodzaj finansowania (moduł 1 i 2).....	26
--	----